

Aan:

De leden van de Statencommissie voor Bestuur,
Financiën en Economie

(i.a.a. de overige statenleden)

Assen, 26 februari 2009

Ons kenmerk: MO/9/2009002293

Behandeld door de heer L.C.M. Evers (0592) 36 55 59

Onderwerp: Voorgenomen overname van Essent NV door RWE AG

Geachte Commissieleden,

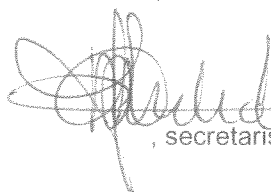
In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Essent NV van 27 juni 2008 is door de overgrote meerderheid van de aandeelhouders het principebesluit genomen, in te stemmen met de koers van Essent PLB, een samenwerkingspartner te zoeken en daarbij vervreemding van de aandelen als middel in te zetten. Sedert dat moment heeft Essent gezocht naar een overnamepartner en meent die nu gevonden te hebben in het Duitse RWE AG (Rheinisch-Westfälische Elektrizitätswerke AG met hoofdkantoor in Essen). RWE biedt bruto € 9,3 miljard voor het energieproductiebedrijf van Essent NV, minus het netwerkbedrijf en minus de afvalverwerkingstak.

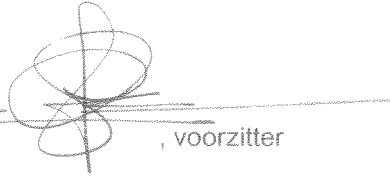
In de voorliggende discussienotitie verkoop aandelen Essent zet het College alle relevante feiten rondom de mogelijke overname van Essent door RWE voor de Staten op een rijtje. De insteek is, dat ons College aan de hand van de voorliggende notitie met de leden van uw Commissie een discussie voert over de mogelijke aandelenverkoop door Drenthe en over toetreding tot het netwerkbedrijf Enexis. Daarna neemt ons College een standpunt in over de mogelijke overname van Essent (ontwerp-besluit). Dit standpunt zal worden voorgelegd aan uw Commissie BFE en aan Provinciale Staten. Dat proces zal medio mei 2009 moeten zijn afgerond. Ook de andere provincies en gemeenten die eigenaar zijn van Essent doorlopen dit proces. In de AVA van juni 2009 zal duidelijk moeten worden of Essent daadwerkelijk door RWE zal worden overgenomen (RWE wil ten minste 80% van de geplaatste aandelen aangeboden krijgen).

In de notitie is de beantwoording van de eerder door leden van uw Commissie gestelde vragen meegenomen.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n): 5
HV/coll.

Discussienotitie verkoop aandelen Essent

1. Inleiding

Tegen de achtergrond van de op handen zijnde splitsing van Essent NV in een apart netwerkbedrijf (ENEXIS) en een apart productie- en leveringsbedrijf (Essent PLB), het mislukken van de fusiebesprekingen tussen Essent en Nuon en de (internationale) ontwikkelingen in de energiesector, heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) van Essent op 27 juni 2008 een nieuwe toekomststrategie voor Essent uitgezet. Voor het Essent PLB is geconcludeerd dat alleen schaalvergroting een waarborg kan bieden voor voldoende continuïteit. Daarvoor is noodzakelijk dat met een partner wordt samengewerkt. Op de AVA is tevens geconcludeerd, dat de beste manier om dit voor elkaar te krijgen bestaat uit vervreemding – lees: verkoop – van de aandelen in het Essent PLB aan een grotere partner. De provinciale grootaandeelhouders Groningen, Overijssel, Noord-Brabant en Limburg (in bezit van bijna 72% van de aandelen) hadden reeds eerder het principebesluit genomen om op (korte) termijn de aandelen te vervreemden. De provincie Drenthe had op dat moment nog geen standpunt ingenomen en heeft dat ook uitgedragen in de AVA van 27 juni 2008. De koers van Essent, een samenwerkingspartner te zoeken en daarbij vervreemding van de aandelen als middel in te zetten, is door de overgrote meerderheid van de aandeelhouders als principebesluit aangenomen.

Sinds de AVA van juni 2008 heeft Essent gezocht naar een overnamepartner en meent die nu gevonden te hebben in het Duitse RWE AG (Rheinisch-Westfälische Elektrizitätswerke AG met hoofdkantoor in Essen). RWE biedt bruto €9,3 miljard voor Essent minus het netwerkbedrijf en minus de afvalverwerkingstak. De afvalverwerkingstak wordt waarschijnlijk medio 2009 afzonderlijk verkocht. De verkoop is vrij zeker maar het tijdstip is door de crisis wat onzeker geworden; de opbrengst wordt geschat op € 1,2 miljard.

In deze notitie zullen wij alle relevante feiten rondom de mogelijke overname van Essent door RWE voor uw Staten op een rijtje zetten. Aan de hand van de voorliggende notitie willen wij met de leden van de commissie BFE discussiëren over de mogelijke aandelenverkoop door Drenthe. Daarna nemen wij een standpunt in over de mogelijke overname van Essent (ontwerp-besluit). Dit standpunt zal worden voorgelegd aan de commissie BFE en de Provinciale Staten. Dat proces zal medio mei 2009 moeten zijn afgerond. Ook de andere provincies en gemeenten die eigenaar zijn van Essent doorlopen dit proces. Intern binnen Drenthe wordt deze procedure ook voor Enexis gehanteerd. Op de AVA van 30 juni 2009 zal duidelijk moeten worden of Essent daadwerkelijk door RWE zal worden overgenomen (RWE wil ten minste 80% van de geplaatste aandelen aangeboden krijgen). In een iets eerder stadium wordt de besluitvorming over Enexis afgerond.

Voor het vervolgproces zal het volgende stappenplan worden gevolgd:

<i>25 februari 2009</i>	<i>Voorlichtingsbijeenkomst voor statenleden (i.s.m. Essent)</i>
<i>18 maart 2009</i>	<i>Discussiebijeenkomst commissie BFE</i>
<i>24 maart 2009</i>	<i>Voorgenomen standpunt GS; toezending ontwerp-besluit</i>
<i>15 april 2009</i>	<i>Commissie BFE</i>
<i>22 april 2009</i>	<i>Provinciale Staten</i>
<i>19 mei 2009</i>	<i>Definitief standpunt GS</i>

Belangrijk hierbij is dat op grond van de Provinciewet artikel 158, lid 2 Gedeputeerde Staten besluiten tot eventuele aandelenverkoop. Het besluit wordt niet genomen dan nadat Provinciale Staten een ontwerp-besluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen.

Deel 1. Voorgeschiedenis

2. Algemene feiten rond Essent

Essent is in 1999 ontstaan uit een fusie tussen de PNEM/Mega Groep en de EDON Groep. Essent is met een jaarmzet in 2007 van € 7,4 miljard het grootste energiebedrijf van Nederland. Essent levert elektriciteit, gas en warmte aan huishoudelijke en zakelijke klanten. Essent is actief in de gehele energieketen: van de productie van energie tot en met de levering aan eindverbruikers. De onderneming beschouwt Nederland als haar thuismarkt, maar heeft inmiddels ook een aanzienlijke marktpositie opgebouwd in Duitsland en is in toenemende mate actief in België. De milieutak van het concern verwerkt afval tot energie en reststromen. Bij Essent werken circa 11.000 mensen. Essent zal gesplitst worden in een apart netwerkbedrijf (ENEXIS) en een apart productie- en leveringsbedrijf (Essent PLB), ENEXIS beheert een groot deel van het elektriciteits- en gasnetwerk in Nederland en is daarmee een schakel tussen de afnemers van energie en de energieleverancier. Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en veiligheid vormen de basis van het bedrijf.

Van de aandelen Essent is in totaal 73,92 % in handen van provincies; een en ander is als volgt verdeeld:

Drenthe	2,28 %
Flevoland	0,02 %
Groningen	6,02 %
Limburg	16,12 %
Noord-Brabant	30,81 %
Overijssel	18,67 %

In de Aandeelhouderscommissie van Essent worden Drenthe en Flevoland vertegenwoordigd door Groningen. De overige aandelen zijn in handen van een uitgebreide reeks gemeenten, waarvan de noordelijke gemeenten verenigd zijn in de VEGANN en de zuidelijke gemeenten in de VEGAL. VEGAL is voor de Limburgse gemeenten; de Brabantse gemeenten worden niet officieel in de Aandeelhouderscommissie vertegenwoordigd. Voor de gemeenten Tilburg en 's-Hertogenbosch geldt, dat zij beiden een substantieel aandelenpakket hebben van elk 3,73% van het totale aandelenpakket.

3. Splitsing van het bedrijf

Per 1 juli 2008 is het groepsverbod uit de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON, ook wel bekend als Splitsingswet), in werking getreden. Als gevolg van het in werking treden van de WON zullen de distributie (gerelateerde) activiteiten van Essent en de commerciële energieactiviteiten op het gebied van opwekking, handel en levering evenals milieu-activiteiten tot op aandeelhoudersniveau van elkaar gesplitst moeten worden. Er ontstaan dan twee naar aard en risico volstrekt verschillende bedrijven, namelijk een gereguleerd – dat wil zeggen aan een overheids gereguleerd regime onderworpen – netwerkbedrijf (ENEXIS) en een commercieel productie- en leveringsbedrijf (Essent PLB).

De wet stelt dat een NWB alleen publieke aandeelhouders mag hebben; aan het eigendom van een PLB worden geen eisen gesteld. De aandelen van een PLB kunnen dus na de splitsing (al dan niet in delen) verkocht/geprivatiseerd worden. Van belang is dat na de splitsing twee financieel gezonde bedrijven (ENEXIS en Essent PLB) moeten ontstaan. De eigendomssplitsing moet wettelijk voor per 1 januari 2011 volledig zijn gerealiseerd. Een plan van aanpak hiertoe, het zogeheten "splitsingsplan", dient tussen 1 juli 2008 en 1 juli 2009 aan de minister van Economische Zaken te worden voorgelegd. Uitgangspunt voor het netwerkbedrijf is dat dit levensvatbaar moet zijn en dat de netbeheerder over voldoende financiële middelen zal moeten beschikken om de uit te voeren taken nu en in de toekomst te kunnen vervullen. Vooralsnog blijft de provincie Drenthe aandeelhouder van ENEXIS; er bestaat echter wel de mogelijkheid, aandelen te verkopen aan andere overheden.

De inrichting van een zelfstandig opererend netwerkbedrijf brengt een substantiële reorganisatie met zich mee. Niet alleen de eigendom van het NWB moet worden afgesplitst maar ook veel activiteiten zoals IT en andere stafdiensten bij het hoofdkantoor, dienen te worden gesplitst. De splitsing zal de schaal van de organisatie van het Essent PLB verkleinen, waardoor de internationale concurrentiepositie van het Essent PLB slechter wordt. Er is namelijk geen sprake van een gelijk Europees speelveld, aangezien Nederland voorop loopt met de splitsing. In EU-verband is afgesproken dat de lidstaten zelf kunnen kiezen of ze de eigen energiebedrijven willen splitsen. Evaluatie van deze afspraak vindt na twee jaar plaats. Bekend is dat Duitsland en Frankrijk tegenstanders zijn van splitsing.

De wettelijk verplichte splitsing kan (óók in financiële zin) nadelig werken in relatie tot de Cross Border Leases. In het kader van de splitsing tot op aandeelhoudersniveau zouden de Cross Border Leases (CBL's) op met name de centrales en gas- en (elektriciteits)netten nadelig kunnen werken. CBL's zijn overeenkomsten tussen investeerders in de Verenigde Staten en de Nederlandse energiebedrijven waarbij de energiebedrijven hun activa – met name centrales en netten – hebben verkocht aan de investeerders en vervolgens weer voor lange tijd terughuren. Daarbij hebben de energiebedrijven een terugkoopoptie aan het einde van de leaseperiode. Als gevolg van verschil in wetgeving in Nederland en de Verenigde Staten behalen de investeerders een fiscaal voordeel dat wordt gedeeld met de energiebedrijven. Het fiscale klimaat in de Verenigde Staten is echter gewijzigd. Een nieuwe eigendomsstructuur die bij splitsing ontstaat, kan mogelijkwijs aanleiding zijn voor het vervroegd ontbinden van de overeenkomsten, hetgeen kan leiden tot een fors financieel nadeel. Om dit financiële risico te verkleinen hebben het bestuur en de aandeelhouders bij de wetgever ten tijde van de parlementaire behandeling van de WON gepleit voor een vrijwillige splitsing. In eerste instantie heeft dat geleid tot het aannemen van de wet zonder datum van inwerkingtreding van met name de splitsingsartikelen. Korte tijd later heeft het parlement ingestemd met inwerkingtreding per 1 juli 2008. Essent is een procedure gestart tegen de Staat teneinde deze aansprakelijk te kunnen stellen voor de gevolgen van de WON. Deze procedure loopt nog steeds. De gewijzigde fiscale wetgeving in de VS en de economische crisis beperken in hoge mate de nadelige financiële gevolgen van vervroegde ontbinding.

Voor de afsplitsing van het netwerkbedrijf is door Essent inmiddels een splitsingsplan ingediend bij de minister van Economische Zaken. Het splitsingsplan ligt ter beoordeling bij het ministerie van EZ en de Energiekamer van de NMA. In maart/april van dit jaar wordt goedkeuring verwacht.

4. Het Essent netwerkbedrijf

Na de wettelijk verplichte splitsing is ENEXIS verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhoud en beheer van de transport- en distributienetten voor elektriciteit en gas. In totaal gaat het om 146.000 km elektriciteitskabels en 40.000 km gasleidingen. ENEXIS verzorgt de elektriciteitsaansluiting van 2,5 miljoen eindgebruikers en voor 1,8 miljoen eindgebruikers de gasaansluiting, hoofdzakelijk gelegen in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. Het bedrijf heeft ruim 3.500 arbeidsplaatsen.

De WON schrijft voor dat ENEXIS een zogenaamde 'vette' beheerder moet worden:

- Het bedrijf voert vanaf 1 juli 2008 in eigen beheer of samen met één of meer andere netbeheerders alle werkzaamheden uit die direct met de wettelijke taken van de netbeheerder samenhangen.
- Het netwerkbedrijf beschikt over het economisch eigendom van de netten en heeft daarmee de beschikking over de financieringsbron.

ENEXIS zal de komende jaren te maken krijgen met forse vervangingsinvesteringen en nieuwe netwerkconcepten die de energietransitie kunnen ondersteunen. Voor deze opgaven dient het bedrijf te beschikken over voldoende investeringsruimte én ondernemerschap.

De WON stelt dat een NWB alleen publieke aandeelhouders mag hebben. De WON bepaalt ook dat de toezichthouder op de energiesector, de Energiekamer van de NMA, het functioneren van de NWB'en reguleert. De regulering door de Energiekamer borgt het evenwicht tussen de publieke belangen 'betrouwbaar' en 'betaalbaar'. ENEXIS zal de komende jaren te maken krijgen met forse vervangingsinvesteringen en nieuwe netwerkconcepten die de energietransitie kunnen accommoderen. Energietransitie houdt in, dat gestreefd wordt naar een duurzame energievoorziening door onder andere het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het meer gebruik maken van wind-, waterkracht-, en zonne-energie. Voor deze opgaven dient het bedrijf te beschikken over voldoende investeringsruimte én ondernemerschap. Recent is door de minister van Economische Zaken gereageerd op een tweetal door de Tweede Kamer aangenomen moties. Zij heeft aangegeven een oplossing waarbij een solvabiliteitseis van 40% geldt – in plaats van de eerdere voorgeschreven 50% - in combinatie met afspraken met de aandeelhouders over het behoud van investeringsmogelijkheden optimaal te vinden. De minister zal pleiten voor een zo breed mogelijke "level playing field" clausule. Er is sprake van een 'level playing field' indien iedereen de kosten betaalt die men zelf veroorzaakt (het kostenveroorzakingsprincipe). De gedachte achter het 'level playing field' is dat de tariefstructuur de concurrentie op de markt niet mag verstoren. Daarnaast zal de minister al het mogelijke doen om te borgen dat partijen zich aan de Europese wetgeving houden.

5. Het Essent productie- en leveringsbedrijf

In verband met de wettelijk verplichte splitsing zijn de commerciële activiteiten van Essent samengevoegd. Naast de opwekking van energie en de verkoop aan (eind)afnemers vallen hier onder andere ook Essent Energie Diensten, Essent Trading (Genève), Essent Milieu, Deutsche Essent en diverse participaties, zoals in Stadtwerke Bremen, onder. Met 2,7 miljoen klanten is Essent PLB het grootste energiebedrijf in Nederland. Het bedrijf is koploper als het gaat om duurzame energie. Als productiebedrijf is het Essent PLB actief in Nederland, België en Duitsland. Totale opwekkingscapaciteit is ongeveer 6.000 MW. In Nederland neemt het Essent PLB 23% van de productiecapaciteit voor zijn rekening. De handel in energie en emissierechten vindt vanuit Genève plaats. In totaal bieden de commerciële activiteiten van Essent bijna 5.000 arbeidsplaatsen (en in Bremen nog eens ruim 2.000).

Door de liberalisering van de Europese energiemarkt ondervindt het Essent PLB in Nederland veel concurrentie: tientallen leveranciers zijn in het bezit van een leveringsvergunning voor elektriciteit en voor gas. Hieronder bevinden zich zowel toetreders uit het buitenland als nieuwe onafhankelijke spelers. Dit leidt ertoe dat eindafnemers, zowel consumenten als bedrijven, meer keuzemogelijkheden hebben. Er is voldoende concurrentie tussen aanbieders, door marktwerking worden de prijzen in toom gehouden en blijven de serviceniveaus op peil. Door marktwerking worden de belangen 'klanttevredenheid' en 'betaalbaarheid' geborgd. Inmiddels is de strijd om de klant vrij heftig te noemen; absolute aantallen van gebruikers die "overstappen" zijn echter lastig te achterhalen.

Daarnaast heeft het Essent PLB te maken met toegenomen concurrentie om brandstoffen op internationale markten, schaarste van toeleveranciers, integratie van nationale markten door middel van fysieke verbindingen (netwerken, pijpleidingen) en internationale fusies, hoge benodigde investeringen in (duurzame) opwekkingscapaciteit en voortdurend hoge kosten van energie als gevolg van milieutoeslagen. Door deze specifieke sectortrends, maar ook door de toegenomen commerciële marktrisico's als gevolg van liberalisering trekt er een consolidatiegolf door de Europese energiesector. Hierbij ontstaan veelal grote energiebedrijven in vergelijking waarmee de Nederlandse energiebedrijven zoals het Essent PLB een zeer bescheiden omvang hebben. Verwacht wordt dat uiteindelijk alleen Europese energiebedrijven met een aanzienlijke marktwaarde (minstens € 50 miljard) concurrerend kunnen optreden.

Het Essent PLB opereert in een vrije, concurrerende markt. De opvatting van Essent en de externe adviseurs van de Aandeelhouderscommissie is, dat het Essent PLB op termijn te weinig kritische massa zal hebben om zelfstandig verder te kunnen opereren op de Europese energiemarkt, terwijl die kritische massa door marktontwikkelingen juist noodzakelijk is. Daar komt bij dat de verwachting is dat de concurrentiepositie van het Essent PLB op de Nederlandse en Europese energiemarkt kan verzwakken, als andere grote Nederlandse productie- en leveringsbedrijven, zoals het Eneco PLB en wellicht het Nuon PLB, op korte termijn verkocht zullen worden aan een internationale speler. Dit kan op termijn een impact hebben op de winstgevendheid en waardering en uiteindelijk ook op het financieel belang van de aandeelhouders en de werkgelegenheid. Prijsstabiliteit en leveringszekerheid, gegeven de schaarste van grondstoffen en productievolumes, zijn alleen te verzekeren bij voldoende omzetvolume.

6. Belangen in verband met het Drentse aandeelhouderschap

De provincie Drenthe is van oudsher aandeelhouder van Essent (eerst van de EGD en de IJsselmij, later van Edon waarna Essent ontstond) met als hoofddoelstelling de publieke belangen van de Drentse burger ten aanzien van de energievoorziening te waarborgen. Sinds de jaren '80 van de vorige eeuw is er gewerkt aan het tot stand komen van een Europese energiemarkt. Daarbij zijn er ook door de nationale overheid een aantal onomkeerbare stappen gezet die er toe geleid hebben dat het voor de energiebedrijven nodig is een bepaalde schaalgrootte te hebben om te kunnen functioneren in de Europese commerciële context. Dat geldt ook voor Essent. Zou de provincie eigenaar van Essent blijven, dan is zij ook verantwoordelijk voor de commerciële risico's die de onderneming door de handel in energie loopt. De Europese markt is al een realiteit. Om een indruk te geven: nu al wordt 40% van de Nederlandse elektriciteitsproductie geleverd door centrales die eigendom zijn van Nederlandse dochterbedrijven van buitenlandse ondernemingen.

In het onderzoek dat PricewaterhouseCoopers in 2006 voor de grootaandeelhouders heeft uitgevoerd, zijn de primaire, secundaire en tertiaire publieke belangen van het aandeelhouderschap in Essent omschreven. Primaire publieke belangen van de provincie zijn volgens PricewaterhouseCoopers de leverings- en voorzieningszekerheid, betaalbaarheid & klanttevredenheid en duurzaamheid. Daarnaast zijn er ook secundaire publieke belangen (sociale component, werkgelegenheid en regiobelangen) en tertiaire publieke belangen (transparantie, concurrentie/keuzevrijheid, innovatie en werknemersbelangen). De secundaire en tertiaire belangen zijn afgeleid: ze zijn belangrijk, maar vormden op zichzelf niet de reden om een provinciaal energiebedrijf op te richten. Ook het financieel adviesbureau Lazard heeft recent de publieke belangen in Essent beoordeeld. Zowel PricewaterhouseCoopers als Lazard constateren dat de publieke belangen in de vrije markt nu en in de toekomst afdoende gewaarborgd zijn door middel van vrije marktwerking en wet- en regelgeving op nationaal niveau met sectorspecifiek toezicht op de monopolioïde activiteiten en mededingingstoezicht op het competitief gedrag van energieaanbieders. Daarnaast zijn door ontwikkelingen in de energiemarkt de regionale belangen steeds meer nationale en internationale belangen geworden. Volgens Lazard is er waarschijnlijk op korte termijn geen rol meer weggelegd voor regionale publieke aandeelhouders in een internationaal opererend productie- en leveringsbedrijf. De belangrijkste redenen hiervoor zijn het feit dat de traditionele band met de klanten is verdwenen (behoudens het netwerk) en dat de noodzakelijke groei van het PLB grootschalige investeringen zal vergen en grotere risico's met zich zal meebrengen.

Het aandeelhouderschap houdt in dat de provincie Drenthe (ook) financiële belangen in Essent heeft. Het regulier dividend heeft de laatste jaren tussen € 8,5 en € 9,5 miljoen bedragen. In de meerjarenbegroting 2009 - 2012 van de provincie Drenthe is uitgegaan van € 6,7 miljoen dividend per jaar. In de Voorjaarsnota 2008 is een koppeling gelegd van dit dividend aan RSP/ZZL via het Stimuleringsfonds Drentse projecten. Inmiddels kan gesteld worden, dat een deelneming in het Essent PLB risicovol te noemen is, tegen de achtergrond van de ontwikkelingen op de markt. Het publiek belang van de provincie is ook gediend bij een goed geborgd financieel belang. Het financieel publiek belang ziet er op toe dat geen overvloedige middelen vastgezet blijven in deelnemingen die geen primair publiek belang dienen. Vanuit het financieel publiek belang mogen ook geen risico's worden genomen die kunnen leiden tot uiteindelijk minder beschikbare middelen voor nuttige overheidsbestedingen. Dat risico zou zich voor kunnen doen op het moment, dat het uitstellen van de vervreemding van de aandelen Essent PLB tot een aanmerkelijk negatieve invloed zou leiden op de waardeontwikkeling van het bedrijf.

Gezegd moet worden, dat de provinciale belangen in het NWB en het PLB verschillend zijn. De wettelijk verplichte splitsing maakt dat de provincie binnen afzienbare tijd aandeelhouder is van twee naar aard en risico volstrekt verschillende bedrijven. Belangrijk is in dit geval, dat alleen de bedrijven die energie produceren en leveren worden verkocht. De elektriciteitsnetwerken (de hoogspanningslijnen en de laagspanningsnetwerken die er voor zorgen dat de elektriciteit uit het stopcontact komt) blijven in handen van de overheid. Op de prijsstelling en het beleid van de energiebedrijven die elektriciteit produceren en leveren, is toezicht door de Nederlandse mededingingsautoriteit. De infrastructuur blijft in overheidshanden en de levering van energie wordt wettelijk gecontroleerd.

Samenvattend kan worden gesteld, dat de publieke belangen in belangrijke mate worden geborgd door marktwerking en wet- en regelgeving. In elk geval is de invloed van de individuele aandeelhouder zeer afgenomen, mede door de toenemende schaalvergroting. Als gevolg van onder andere de invoering van het structuurregime is het publiek belang van ons aandeelhouderschap in Essent de afgelopen decennia sterk afgenomen. Daarnaast zijn door ontwikkelingen in de energiemarkt de regionale belangen steeds meer nationale en internationale belangen geworden. De traditionele band met de klanten is verdwenen (behoudens het netwerk). Wie energie wil afnemen, is vrij voor een leverancier te kiezen. In het uiterste geval zou dat zelfs kunnen betekenen, dat niemand in Drenthe nog energie van Essent afneemt. Verder zal de noodzakelijke groei van het PLB grootschalige investeringen vergen en grotere risico's met zich meebrengen.

7. Overige aandachtspunten

Nota Rijksdeelnames

In december 2007 heeft de minister van Financiën het deelnemingenbeleid van de rijksoverheid in een nota opnieuw vastgesteld. In het daaraan voorafgaande beleid was het uitgangspunt "privatiseren tenzij". De afgelopen jaren zijn als uitvoering van dat beleid veel rijksdeelnames verkocht. In het nieuwe beleid is dit uitgangspunt gewijzigd tot "publiek tenzij". In het nieuwe deelnemingenbeleid wordt zeer sterk gewezen op de borging van publieke belangen. Het publieke belang wordt primair geborgd door wet- en regelgeving maar kan ook op een aanvullende wijze worden geborgd. Het aandeelhouderschap is dan een aanvullende en minder ingrijpende (letterlijk 'rigide') mogelijkheid. De minister noemt in dat kader: meekijken naar de (invulling van de) strategie, bemoeienis met grote investeringsbeslissingen, vaststellen van het bezoldigingsbeleid en beoordelen van de vermogensstructuur.

Bedrijven die nu in handen van de rijksoverheid zijn dienen dat te blijven in het nieuwe beleid: bedrijven die opereren vanuit een monopolie (bijvoorbeeld TenneT, NS), bedrijven die uitsluitend diensten verlenen aan de overheid of overheidsgerelateerde organisaties en bedrijven die specifieke publieke taak uitvoeren, zoals gebiedsontwikkeling. Bij het in de toekomst afstoten van deelnames hanteert het rijk in het nieuwe beleid de volgende criteria:

1. Het aandeelhouderschap heeft geen toegevoegde waarde voor de borging van het publieke belang; hierbij wordt geconcludeerd dat de marktwerking door concurrentie tussen de bedrijven en vrije keuze van leverancier door de afnemers voldoende het publieke belang waarborgt.
2. Er zijn voldoende waarborgen dat continuïteit van de dienstverlening door privaat aandeelhouderschap niet in gevaar komt; door de splitsing komt het beheer van het netwerk bij de netwerkbeheerder – i.c. ENEXIS – te liggen.
3. Het private aandeelhouderschap moet toegevoegde waarde hebben voor de betreffende onderneming en de duurzame kwaliteit van de activiteiten die worden uitgeoefend. Door het private aandeelhouderschap wordt – met name in een situatie waarin wordt samengewerkt – een toegevoegde waarde gegenereerd door bijvoorbeeld toegang tot energiebronnen en –markten.

Indien de criteria die het rijk hanteert bij aanhouden en afstoten van deelnames worden toegepast op de situatie als aandeelhouder van het Essent PLB, zou op basis van de analyse die in de voorgaande paragrafen is gegeven de voorlopige conclusie kunnen worden getrokken, dat het publieke belang afdoende geborgd is en eventueel verder geborgd moet worden door wet- en regelgeving (inclusief rijkssubsidies) en marktwerking. Mogelijkheden tot (aanvullende) beïnvloeding door de aandeelhouder zijn bovendien beperkt. Daarnaast brengt een dergelijke omvangrijke deelneming in een geliberaliseerde steeds internationaal wordende energiemarkt toenemende risico's met zich mee.

Expertgroep/Commissie Kist

In januari 2008 heeft de minister van Economische Zaken een adviescommissie onder leiding van de heer A.W. Kist geformeerd, de Commissie "Publiek aandeelhouderschap energiebedrijven" (hierna: de Commissie Kist), die provincies en gemeenten expertise en informatie moest verschaffen ten behoeve van het maken van verantwoorde en strategische keuzes over de toekomst van hun aandeelhouderschap in het netwerkbedrijf en in commerciële energiebedrijven.

Het rapport van de Commissie Kist is op 26 juni 2008 verschenen en bevat een aantal aanbevelingen, waarvan in dit kader de belangrijkste is, dat decentrale overheden die verkoop overwegen van de Commissie Kist de aanbeveling krijgen, eerst de bestemming van de verkoopopbrengst vast te stellen (aanbeveling 12). Als de bestemming vast staat kan de mogelijkheid van voortgezet aandeelhouderschap worden afgewogen tegen de aanwending van de opbrengst. Verkoopopbrengsten zouden niet aan consumptieve uitgaven besteed moeten worden. Op zich kan gesteld worden dat de provincie Drenthe aan deze aanbeveling zou kunnen voldoen, als de opbrengsten vanuit de aandelen in Essent consequent gestort blijven worden in het Stimuleringsfonds Drentse projecten.

Deel 2. Beoordeling van de actuele situatie

8. Overgang naar Enexis

Enexis is de nieuwe naam van het Netwerkbedrijf van Essent. Het bedrijf is toegerust om haar wettelijke taken in volledige onafhankelijkheid uit te voeren, door uit te gaan van het principe van "Vette Netbeheerder", door een robuuste financiering, uitgaande van 40% solvabiliteit, door de benoeming van een deskundig bestuur en een onafhankelijke Raad van Commissarissen.

Voor Enexis is een investeringsplanning opgesteld, die in financiële zin gedekt is door middel van meerjarige projecties. Enexis zet in op innovaties die gericht zijn op duurzaamheid: *smart grid*, duurzame materiaalkeuzes, monteur van de toekomst.

De uitvoering van de splitsing van Essent NV is inmiddels al opgestart. Voor Enexis geldt, dat de operaties al jaren onafhankelijk zijn. Essent Netwerk heeft in het kader van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) per 31 december 2007 economisch eigendom van de E en G netten verworven tegen marktwaarde o.b.v. een tijdelijke financiering ("bruglening"), verstrekt door Essent. De eigendomssplitsing (uiterlijk 31 december 2010) wordt gerealiseerd door uitkering van de aandelen Enexis aan de bestaande aandeelhouders van Essent. De waarde van Enexis is ca € 4,5 miljard, waarvan ca € 2,2 miljard wordt gevormd door eigen vermogen. De financiering van Enexis wordt mede verzorgd via een tijdelijke lening van ca € 2,5 miljard van Essent (Bruglening). Deze lening wordt geherfinancierd in de markt, maar moet wellicht, vanwege de kredietcrisis, tijdelijk bij de aandeelhouders worden ondergebracht.

Activiteiten van Enexis zijn grotendeels wettelijk gereguleerd; zo zijn tarief en kwaliteit wettelijk vastgelegd en daarmee ook 90% van de inkomsten. Op beperkte schaal zijn er activiteiten op commerciële basis, zoals openbare verlichting en verkeersregelinstallaties en het aanlichten van gebouwen en stadskernen.

Voor de aandeelhouders van Essent NV geldt, dat zij om aandeelhouder van Enexis te worden nog formeel moeten toetreden. Daarvoor is een afzonderlijk besluit van GS noodzakelijk; dit besluit doorloopt dezelfde procedure als het besluit over de verkoop van de aandelen in het productie- en leveringsbedrijf.

Relevant zijn in dit verband nog de toelating en inpassing van allerlei vormen van decentrale duurzame energieopwekking. Hierbij kan gedacht worden aan kleine opwekunits, die in grote getale zijn verbonden aan het laag- of middenspanningsnet. Het gaat dan bijvoorbeeld om windturbines, zonnepanelen, biogasturbines, warmtekrachtinstallaties en brandstofcellen.

9. Overnamebod van RWE

Op de AVA van 27 juni 2008 is het groene licht gegeven voor een zoektocht naar partners. Voornaamste redenen waren schaalgrootte en schaarste aan grondstoffen. Essent meent nu de overnamepartner gevonden te hebben in RWE. RWE biedt bruto € 9,3 miljard voor Essent minus het netwerkbedrijf en minus de afvalverwerkingstak. Een aandelenverkoop aan RWE betekent niet, dat de aandelen Essent zomaar aan de hoogsteieder worden verkocht. Bij het zoeken naar mogelijke partners is gelet op een aantal criteria. Die betreffen de toekomst van de onderneming, de medewerkers, voorzieningszekerheid en duurzaamheid. Op basis van nader uitgewerkte toelatingscriteria zijn door Essent 34 bedrijven geselecteerd en aangeschreven om een bod te doen op Essent voor overname of samenwerking. Daarvan hebben er 14 geboden in de eerste ronde die vrijblijvend was. 4 Partijen hebben vervolgens in de tweede ronde geboden maar waren in beginsel gehouden hun bod gestand te doen; zij mochten zich niet meer terugtrekken of met andere voorwaarden of bedragen komen. Met 2 daarvan is verder onderhandeld en daarna is alleen RWE overgebleven als beoogd koper en met RWE is een "memorandum of understanding" getekend. RWE is niet alleen actief in Duitsland maar ook in Groot-Brittannië en Midden- en Oost-Europa. RWE is interessant vanwege de brandstofmix (met een vergrote focus op duurzaamheid) en de stevige gaspoot.

Een belangrijk argument voor de keuze voor RWE is de hoogte van het uitgebrachte bod geweest. Daarbij is in de beoordeling meegenomen, dat bij de bieding van RWE van bruto € 9,3 miljard de waarde van de aandelen hoger is dan de berekeningen op basis van contant gemaakte kasstromen en koers/winstverhoudingen. Daarnaast betekent het bod van RWE van bruto € 9,3 miljard een multiple van 12,5 op basis van de geschatte 2008 EBITDA. EBITDA staat voor *Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization* en is een maatstaf voor de brutowinst na aftrek van overheadkosten van een bedrijf. RWE biedt dus feitelijk voor Essent NV 12,5 x de "geschoonde" brutowinst. Dat is hoger of in de lijn met de meeste recente transacties op dit gebied.

Voor het overige hebben argumenten de doorslag gegeven als het bereiken van een "strategische fit" tussen Essent en RWE (door de samenwerking bereiken Essent en RWE de top-5 van de Europese markt), een leidende positie op het gebied van portfolio (een bredere en meer gevarieerde herkomst van energiedragers), een uitbreiding van het gasportfolio (bronnen van gasleveranties) en een groter Europees handelsplatform.

Essent Milieu en Essent Netwerk maken geen deel uit van de transactie en worden afgesplitst. Bij Essent Milieu gebeurt dat door een "carve out"; dit betekent dat Essent NV een rechtspersoon met een specifiek doel: een "Special Purpose Vehicle (SPV) Milieu Holding" voor de huidige aandeelhouders opricht, waaraan Essent NV de activiteiten van Essent Milieu overdraagt. Essent Netwerk wordt nog afgesplitst voor de definitieve afronding van de transactie met RWE. Essent Netwerk (ENEXIS) dient hiervoor nog eerst te worden geherkapitaliseerd conform de eis van 40% solvabiliteit die de minister van Economische Zaken hieraan heeft gesteld. Hierna kan de "Essent Netwerk Holding SPV" worden overgedragen aan de aandeelhouders die hierdoor ook het eigendom verkrijgen. De bruglening die is verstrekt door Essent NV aan het Netwerkbedrijf zal ook worden overgedragen aan de aandeelhouders "SPV". De transactiestructuur houdt rekening met minimalisering van de risico's die verband houden met de CBL's en financierbaarheid van het Essent PLB door RWE. Alle risico's als gevolg van de CBL's en als gevolg van andere oorzaken worden afgedekt door afzonderlijke SPV's daarvoor op te richten met een bijbehorend "ESCROW-account"; deze worden gefinancierd uit de verkoopopbrengst. Als een risico zich niet voordoet of anderszins meevalt, vloeit de opbrengst terug in de verkoopopbrengst.

De voorgenomen verkoop moet worden getoetst door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het kader van de wet Fido (wet Financiering decentrale overheden) en ook de minister van Economische Zaken moet instemmen. Zij toetst daarbij aan het algemeen belang op

grond van Europese regelgeving, de gezondheid en de veiligheid. Ook moet de minister instemmen met de overname door de provincie van de aandelen van het netwerkbedrijf van Essent.

Ook een toetsing aan Europese regels moet nog plaatsvinden. Er zijn op dit moment geen Europese regels anders dan die voor de mededinging op de Europese markt. Energiebedrijven die elektriciteit leveren in Nederland, mogen op grond van de Nederlandse wet geen netwerken (infrastructuur) bezitten. Voor hun activiteiten elders in Europa geldt dat niet, al is er in Europees verband een discussie over de afsplitsing van hoogspanningsnetten. Die zijn in Nederland al eigendom van staatsbedrijf TenneT.

Volgens de onlangs door Essent en RWE getekende SPA (Share Purchase Agreement), zal RWE haar bod op de aandelen Essent gestand doen, wanneer ten minste 80% van de geplaatste aandelen daarvoor worden aangemeld. Als de transactie niet doorgaat als gevolg van de omstandigheid dat minder dan 80% van de aandelen worden aangemeld en de Essent-aandeelhouders vervolgens binnen een jaar het commerciële bedrijf van Essent zouden verkopen aan een derde, zal Essent aan RWE een vergoeding betalen. Partijen hebben met elkaar afgesproken geen nadere uitspraken te doen over de hoogte van deze vergoeding.

10. RWE – Essent en duurzame energie

Bij het zoeken naar mogelijke partners is zoals reeds hiervoor aangegeven ook gelet op het aspect duurzaamheid. Ook RWE is op dit aspect de maat genomen.

De energie van RWE wordt vooral opgewekt met kolen – op dit moment vooral nog bruinkool – en kernenergie. Zo'n 10% van de energie is afkomstig uit duurzame bronnen. Bij Essent betrof dat in 2006 15%. RWE wordt door afspraken met de Duitse overheid gedwongen uiterlijk in 2020 de kerncentrales te sluiten en daarvoor wordt vervanging gezocht. Vanwege de onzekerheid omtrent gasleveranties, met name veroorzaakt door de relatie Rusland – Oekraïne, worden er in de nabije toekomst weinig aardgascentrales gebouwd en dankzij de ruime kolenvoorraden zal vooral ingestoken worden op de bouw van nieuwe geavanceerde kolencentrales. RWE bouwt in de Eemshaven daarom een nieuwe centrale die zowel op kolen als biomassa gestookt gaat worden.

RWE initieert echter naast de “conventionele” energieopwekkingstechnieken, diverse projecten om alternatieve energiebronnen in te zetten. In 2008 is RWE begonnen met een uitgebreid programma om meer duurzaam opgewekte elektriciteit te produceren. Per jaar wordt daar minimaal 1 miljard euro aan uitgegeven. Enkele recente voorbeelden in Nederland zijn:

- RWE investeert 2 miljard euro in een elektriciteitscentrale van 450 MW die geschikt is om CO₂ die normaal gesproken wordt uitgestoten bij de productie van elektriciteit, af te vangen en op te slaan. De uitstoot van CO₂ in de lucht wordt hierdoor aanzienlijk minder.
- RWE ontwikkelt samen met TOPELL in Nederland een proeffabriek waar moeilijk verwerkbare reststoffen worden omgezet in biomassa. Samen met Staatsbosbeheer en de RUG wordt nader onderzoek gedaan naar de afvang en opslag van CO₂ en het gebruik van biomassa voor de energieopwekking (maart 2008).
- RWE zet een demonstratiewindpark op de Noordzee op voor de Nederlandse kust (december 2008). RWE heeft daarnaast plannen om zelf windparken met een totale capaciteit van 2.000 MW voor de Nederlandse kust te bouwen; hiermee kan een derde van de totale Nederlandse doelstelling (6.000 MW in 2020) voor windenergie op zee gerealiseerd worden.

Hiernaast ontwikkelt RWE buiten Nederland een omvangrijk investeringsprogramma in duurzame energie. De toevoeging van Essent aan RWE biedt voor RWE de kans zich te vergroenen. Met name op het vlak van biomassa scoort Essent goed. RWE daarentegen heeft veel ervaring met windenergie.

In totaal bezitten ze 11 MW aan windenergie in Duitsland. Deze relatief geringe hoeveelheid komt met name doordat ze veel investeren in particuliere exploitanten in ruil voor een aandeel in windparken in plaats van het zelf in bezit hebben van turbines. Gezien de verhouding in grootte heeft de fusie niet tot gevolg dat het aandeel duurzame energie in het totaal sterkt stijgt, maar moeten met name de expertise en het imago van Essent op het vlak van duurzame energieprojecten als positieve toevoeging gezien worden. Overigens zal Essent binnen RWE ook zelfstandig voort kunnen gaan met een eigen beleid op het punt van duurzame energie.

Bij deze notitie is een notitie van Essent gevoegd, waarin de toekomststrategie van RWE op het vlak van duurzame energie nader wordt uitgewerkt. Uit die notitie blijkt, dat RWE de laatste jaren veel investeringen heeft gedaan, vooral op het gebied van de reductie van CO₂-uitstoot. Maar ook op het vlak van duurzame energie is RWE een steeds meer uitgesproken "speler". Daarbij speelt ook de recente Duitse regelgeving een rol, die op dit vlak verder gaat dan de Nederlandse wetgeving op het vlak van duurzame energie.

11. Aandelenverkoop en kernenergie

De energiebedrijven Essent en Delta zijn beiden voor 50% aandeelhouder in EPZ (Elektriciteitsproductiemaatschappij Zeeland). Essent NV houdt via haar dochter Essent Nederland BV en haar 100% dochter Essent Business Development BV 50% van de aandelen EPZ. Delta Energy BV – een 100% dochter van Delta – houdt de overige 50% aandelen van EPZ. EPZ is de exploitant van zowel de kolen- als de kerncentrale van Borssele.

In de statuten van EPZ is vastgelegd dat de aandeelhouders van EPZ een publiekrechtelijke status moeten hebben. Dat is op dit moment ook het geval, doordat de aandelen via de aandelen van Essent in handen zijn van decentrale overheden. Bij verkoop van alle aandelen van Essent NV aan RWE moet deze kwestie nog worden opgelost. Dat kan door een statutenwijziging, maar dat kan alleen bij volstrekte meerderheid van stemmen. De andere optie is, dat de aandelen EPZ in juridische zin in publiekrechtelijke handen blijven.

Essent wil de mogelijkheden van de ontwikkeling van een tweede kerncentrale serieus onderzoeken om in de toekomst een goede afweging te kunnen maken ten aanzien van de totale energiemix. De voorbereidingshandelingen voor "Borssele II" betekenen echter niet dat op dit moment onomkeerbare beslissingen worden genomen of verplichtingen worden aangegaan. De voorbereidingshandelingen houden echter wel de aanvraag van een vergunning in het kader van de Kernenergiewet in. Een finale beslissing wordt echter pas genomen na het succesvol doorlopen van het vergunningsproces genomen. Daarbij zal geen sprake zijn van een premie voor de aandeelhouders van Essent zodra de vergunningen voor een tweede kerncentrale zijn afgegeven. Wel betekent het feit dat de locatie Borssele in het derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III) is aangewezen als mogelijke locatie voor een tweede kerncentrale Nederland, dat de locatie daarmee een bepaalde waarde vertegenwoordigt die ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd als de benodigde vergunningen worden afgegeven. Bij die vergunningen is geen van de huidige aandeelhouders van Essent partij en er is dus geen sprake van enige verstrengeling van belangen. Overigens lijkt de situatie op dit moment te zijn, dat EPZ met publieke aandeelhouders wil doorgaan en daar geen concessies in wil doen.

Voor overige detailinformatie over de relatie tussen kernenergie en een verkoop van aandelen Essent aan RWE verwijzen wij naar de bijgevoegde notitie die over dit onderwerp door Essent is uitgebracht.

12. Concrete gevolgen voor Essent PLB

Voor het productie- en leveringsbedrijf Essent geldt, dat de naam en de Nederlandse en Belgische organisaties blijven bestaan, evenals de merken. Het Strategisch plan Essent, evenals het investeringsplan en de werkgelegenheidsprojecties zijn door RWE geaccepteerd. Er is een convenant met de centrale ondernemingsraad, dat de CAO en de pensioenregelingen evenals het Sociaal Plan door RWE worden overgenomen.

Voor de klanten verandert er niets in de dagelijkse omgang met Essent. Wel zullen zij kunnen profiteren van een sterker en meer competitief bedrijf. Het nieuwe bedrijf is beter in staat de (inkoop) kosten te beheersen en kan daardoor beter concurreren met andere energiebedrijven in Europa.

Verder draagt het delen van "best practices" tussen Essent en RWE bij aan een efficiëntere en effectievere organisatie. Het nieuwe bedrijf is in staat een breed productportfolio aan haar klanten aan te blijven bieden:

- Groene energie en andere duurzame producten
- Nieuwe technologieën (bijv. micro-WKK's en zonnecellen)
- Diensten (energiebesparingtips, diensten op het gebied van warmte-koude)
- Multi-energie aanbod (gas, elektriciteit, warmte)
- Groot scala aan energieproducten (bijv. vaste prijs, lange termijn producten)

RWE hecht veel belang aan maatschappelijk verantwoord ondernemen en onderschrijft het huidige beleid van Essent.

Voor de werknemers geldt, dat een sterk nieuw bedrijf meer carrière perspectieven voor werknemers creëert. Een intensief investeringsbeleid en sterke focus op groei creëren zekerheid en een stimulerende omgeving. De overname voorziet in behoud van hoogwaardige banen door behoud van sleutelfuncties voor Nederland (de hoofdkantoorfunctie blijft), door steun van onderzoek en kennisinstituten in Benelux en in buitenland en door het gebruik maken van externe juridische, financiële en technische expertise.

RWE heeft zich gecommitteerd aan het huidige strategische plan van Essent en aan de daarbij benodigde aantal eigen personeelsleden in Nederland.

13. Verwachte verkoopopbrengst Drentse aandelen

De opbrengst van de verkoop van het Essent PLB bedraagt volgens het bod van RWE € 9,3 miljard. Dit bedrag kan naar rato van het aandelenbezit onder de aandeelhouders worden verdeeld. Voordat dit gebeurt, dient nog wel eerst de netto schuld te worden afgetrokken met daarbij een aantal reserveringen voor door Essent aan RWE afgegeven garanties. Dit levert een netto bedrag van € 7,2 miljard op.

Van de zijde van Essent is aangegeven, dat in eerste aanleg gerekend mag worden op een eerste bedrag van € 47,50 per aandeel. Aangezien Drenthe beschikt over 3.414.334 aandelen, komt dat neer op een eerste opbrengst van € 162.180.865. Deze opbrengst wordt verwacht in het derde kwartaal van 2009, na de "closing" van de transactie.

Buiten deze opbrengst kan er op een later moment nog een opbrengst zijn door de verkoop van Essent Milieu, door de herfinanciering bruglening aan Enexis en door het vrijvallen van ongebruikte reserveringen voor garanties. Van de zijde van Essent is aangegeven, dat het bij deze – uitgestelde – betalingen naar schatting kan gaan om € 32 per aandeel. Dat zou dan nog een aanvullende opbrengst zijn – inclusief het laatste dividend over 2008, van € 109.258.688. Deze laatste opbrengst is nog niet zeker en eventuele realisatie zal zich over een langere termijn uitstrekken. Een en ander kan nog jaren duren.

In totaal zou het dan kunnen gaan om een opbrengst van € 271.439.553. Op dit moment lijkt dat enigszins aan de hoge kant; het optreden van enige risico's en mogelijke andere tegenvallers zullen wellicht tot een lagere opbrengst leiden.

14. Verwachte gevolgen bij niet-verkopen van de aandelen

Bij het niet-verkopen van de aandelen door de provincie zijn er verschillende mogelijkheden, die afhankelijk zijn van hetgeen de overige aandeelhouders doen.

In het geval minder dan 80% van de geplaatste aandelen aan RWE wordt aangeboden, zal de overname van Essent niet doorgaan en blijft Drenthe dezelfde positie houden als relatief kleine aandeelhouder. Dan blijft het Essent PLB als zodanig bestaan, maar zal het binnenkort gaan om een "kleine speler" in de markt, met een naar verwachting teruglopend rendement, in elk geval op de korte termijn. De dividenduitkeringen zullen onder druk komen te staan.

In het geval ten minste 80% van de geplaatste aandelen aan RWE wordt aangeboden en de overname van Essent dus zal doorgaan, dan is het mogelijk dat de dividenduitkeringen erg onder druk komen te staan, doordat de winsten van de werkmaatschappij Essent worden geconsolideerd naar de holding van RWE. Daar wordt dan bepaald of er dividend aan de aandeelhouders van Essent wordt uitgekeerd en ook hoeveel dat dan is. Drenthe heeft in het grote geheel van RWE dan nauwelijks nog invloed.

In het geval RWE 95% van de geplaatste aandelen aangeboden krijgt, is het voor RWE nog mogelijk de resterende aandelen rechtens alsnog te kopen. Ook al wil Drenthe haar aandelen niet verkopen, dan moet het wel. Tussen Essent en RWE is overigens overeengekomen dat de verkoopprijs met € 125 miljoen verlaagd wordt, indien minder dan 95% van de aandelen wordt aangeboden.

15. Gevolgen eventuele aandelenverkoop voor provinciale financiële huishouding

Een eventuele vervreemding zal uiteraard de nodige financiële consequenties met zich brengen vanwege het wegvallen van het dividend Essent voor de provinciale begroting. In de provinciale begroting is een raming van het dividend van Essent opgenomen. Voor de jaren 2009 - 2012 is een bedrag van € 6,7 miljoen structureel opgenomen; deze ramingen maken onderdeel uit van het structurele begrotingsevenwicht. De afgelopen jaren is een aanzienlijk hoger bedrag (€ 30 miljoen in 2007 en bijna € 9,1 miljoen volgens de raming van de lopende begroting 2008) aan dividend ontvangen dan aanvankelijk in de begroting was opgenomen als gevolg van incidentele extra dividenduitkeringen. Deze meeropbrengsten zijn benut voor dekking van het nieuwe beleid dat bij de afgelopen Voorjaarsnota's is toegekend. In de Voorjaarsnota 2008 is een koppeling gelegd van dit dividend aan RSP/ZZL via het Stimuleringsfonds Drentse projecten. Het geld is dus al structureel bestemd.

Bij verkoop van het Essent PLB zal het overgrote deel van dit dividend op termijn wegvallen. De exacte omvang van het wegvallende deel van het dividend hangt onder meer af van de winstgevendheid van ENEXIS, dat in handen van de provincie zal blijven. Op de korte termijn zal de provincie zeker moeten stellen dat het nieuwe netwerkbedrijf ENEXIS een solide basis krijgt voor haar activiteiten.

De volgende opties zijn denkbaar om met de ontvangen verkoopopbrengst en het wegvallen van het (geraamde) dividend om te gaan:

- het wegvallen van het jaarlijkse in de begroting geraamde dividend niet compenseren en de exploitatiebegroting aanpassen

Deze optie houdt in dat besloten wordt om de gehele verkoopopbrengst te reserveren voor meerjarige investeringen in de maatschappelijke opgaven van de provincie. Als gevolg daarvan moeten de exploitatielasten zodanig naar beneden worden bijgesteld dat het begrotingsevenwicht wordt hersteld. Om hiertoe te komen zal waarschijnlijk een heroverweging van de exploitatielasten in de begroting moeten plaatsvinden.

- het wegvallen van het jaarlijks in de begroting geraamde dividend van de afgelopen jaren compenseren

Dit betekent dat het overgrote deel van de opbrengst van de verkoop van de aandelen in het Essent PLB rentedragend uitgezet moet worden. Het gaat er om, een eenmalige opbrengst niet in één keer uit te geven, maar er weer voor te zorgen dat deze ook weer tot structurele baten leidt. Dit ligt ook in de lijn van de uitgangspunten die het rijk bij monde van de minister van Financiën hanteert: daar waar besteding op korte termijn van de opbrengsten van aandelenverkoop op de langere termijn tot structurele tekorten leidt, hoeft op inzet van de kant van het rijk niet gerekend te worden. Een ander houdt overigens ook in, dat het rijk zich moeilijk zal kunnen veroorloven, een “greep in de provinciale kas te doen”; dan zou het rijk immers de tekorten veroorzaken waar het de provincies nu zo voor waarschuwt.

In hoeverre met de opbrengst van de aandelenverkoop een jaarlijkse inkomst gerealiseerd kan worden die overeenkomt of idealiter zelfs hoger is dan het huidige structurele dividend, zal behalve van de uiteindelijke opbrengst afhangen van de wijze waarop de provincie de opbrengst van een aandelenverkoop beheert. Zoals de zaken momenteel liggen, zal de volledige opbrengst van € 162 miljoen herbelegd moeten worden om een opbrengst te genereren die overeenkomt met een structureel dividend van € 6,7 miljoen. Zoals in de Voorjaarsnota 2008 is aangegeven, zijn die baten bestemd voor de financiële dekking van de Drentse bijdrage in de cofinanciering van het RSP/RSP⁺-programma. Voor de verwachte prognose van de revenuen van de aandelen, mocht Drenthe niet verkopen en Essent wel door RWE worden overgenomen, is het beeld niet rooskleurig, al was het maar omdat waarschijnlijk de eventuele winst door consolidatie binnen RWE zal blijven. Indien Essent niet door RWE wordt overgenomen, zullen de dividendopbrengsten ook behoorlijk onder druk komen te staan, is de verwachting.

16. Mogelijk vervolgproces

Het mogelijke vervolgproces voor de waardering en overdracht van de aandelen houdt allereerst in, dat RWE het Essent PLB koopt voor bruto € 9,3 miljard. Indien minder dan 95% van de aandelen wordt aangeboden, wordt de verkoopprijs met € 125 miljoen verlaagd. Zodra EPZ alle benodigde vergunningen voor Kerncentrale Borssele II heeft verkregen, wordt de verkoopprijs met een premie verhoogd. Dit heeft te maken met de waardevermeerdering van de aandelen die door de vergunningverlening ontstaat.

De aandelen van het Essent PLB zullen worden overgedragen aan RWE zodra:

- Goedkeuring van de mededingingsautoriteiten is verkregen;
- De benodigde herstructureringen (bijvoorbeeld de splitsing en de afstoting van Essent Milieu) zijn afgerond;
- Goedkeuring van de aandeelhouders is verkregen via aanmelding van ten minste 80% van de

aandelen;

- Geen belemmeringen door de nationale overheid zijn opgeworpen in de vorm van wet- en regelgeving die de overdracht van de aandelen verbiedt;
- Essent zeker gesteld heeft dat de benodigde “letters of credit” beschikbaar zijn t.b.v. de CBL's en of er voldoende onderpand is voor de CBL's;
- Er verder voldoende onderpand is voor de CBL's.

Ter nadere toelichting bij de laatste twee punten nog het volgende. CBL's zijn lange termijn lease contracten waaronder Groepsmaatschappijen de gebruiks- en vergelijkbare rechten op bepaalde bedrijfsactiva met een lange economische levensduur, langdurig hebben overgedragen aan Amerikaanse investeerders (Lease) – dan wel aan specifiek daartoe door die investeerders opgerichte Amerikaanse trusts – en vervolgens die activa voor een kortere periode hebben teruggehuurd (Sublease) van de Amerikaanse investeerders c.q. trusts. Aan het einde van de respectievelijke terughuurperiodes, hebben de betreffende Groepsmaatschappijen het recht om, onder bepaalde voorwaarden, de rechten in de activa van de Amerikaanse investeerders en/of trusts tegen een (vooraf) bij het aangaan van de oorspronkelijke transactie vastgestelde prijs terug te kopen (terugkoopoptie). Als de terugkoopoptie wordt uitgeoefend, is het met de huidige kennis van de bewegingen op de financiële markten de verwachting dat de bedragen die als gevolg daarvan betaald moeten worden, kunnen worden voldaan uit de opbrengst van de financiële instrumenten die met het oog daarop zijn gekocht ten tijde van het aangaan van de transacties. CBL's kunnen vervroegd beëindigd moeten worden als zich bepaalde, in de contracten gedefinieerde gebeurtenissen voordoen. Vervroegde beëindiging kan onder meer (maar niet exclusief) het gevolg zijn van het in gebreke zijn, het tenietgaan van het actief of veranderingen in de Nederlandse wetgeving die, binnen de kaders van en onderhevig aan specifieke bepalingen in de CBL-contracten, een nadelig effect hebben op de belangen van de investeerders en de belangen van andere betrokken partijen.

Indien zich een vervroegde beëindiging zou voordoen, kunnen de Groepsmaatschappijen, en daardoor ook Essent N.V., aansprakelijk gesteld worden voor de betaling van aanzienlijke beëindigingsvergoedingen en andere gerelateerde schadeloosstellingen en financieringskosten aan de Amerikaanse investeerders en/of andere betrokken CBL-partijen. Voordat de aandelen Essent PLB aan RWE worden overgedragen, dienen er voldoende zekerstellingen te zijn voor dergelijke gevallen. Het aan de CBL's verbonden risico bedroeg tot voor kort ca. € 1 miljard, maar is inmiddels teruggebracht naar ca. € 0,7 miljard.

De effectieve (economische) datum van overdracht van de aandelen is 30 juni 2009. Indien de closing (daadwerkelijke overdracht en betaling) pas na 30 juni kan plaatsvinden, dan wordt de verkoopprijs opgehoogd met een marktconforme rente, te verrekenen over de periode tussen 30 juni 2009 en de closing. Voor de opschortende voorwaarden geldt, dat het uitgangspunt is, dat de mededingingsgoedkeuringen binnen 6 maanden na ondertekening (12 januari 2009) zijn verkregen. Indien als enige niet-voldane voorwaarde de “Pre-Completion Restructuring (de splitsing van het netwerk, de juridische “carve out” van EPZ, de “carve out” van Essent Milieu en de bruglening voor de overdracht) van Essent nog open staat, betaalt Essent aan RWE de kosten van de transactie vanaf de ondertekening, inclusief de financieringskosten. Als de transactie beëindigd wordt als gevolg van het feit dat minder dan 80% van de aandelen is aangemeld en indien de aandeelhouders van Essent binnen 12 maanden na beëindiging het Essent PLB verkopen aan een derde, dan betaalt Essent een zogenaamde “breakfee”.

17. Discussiepunten

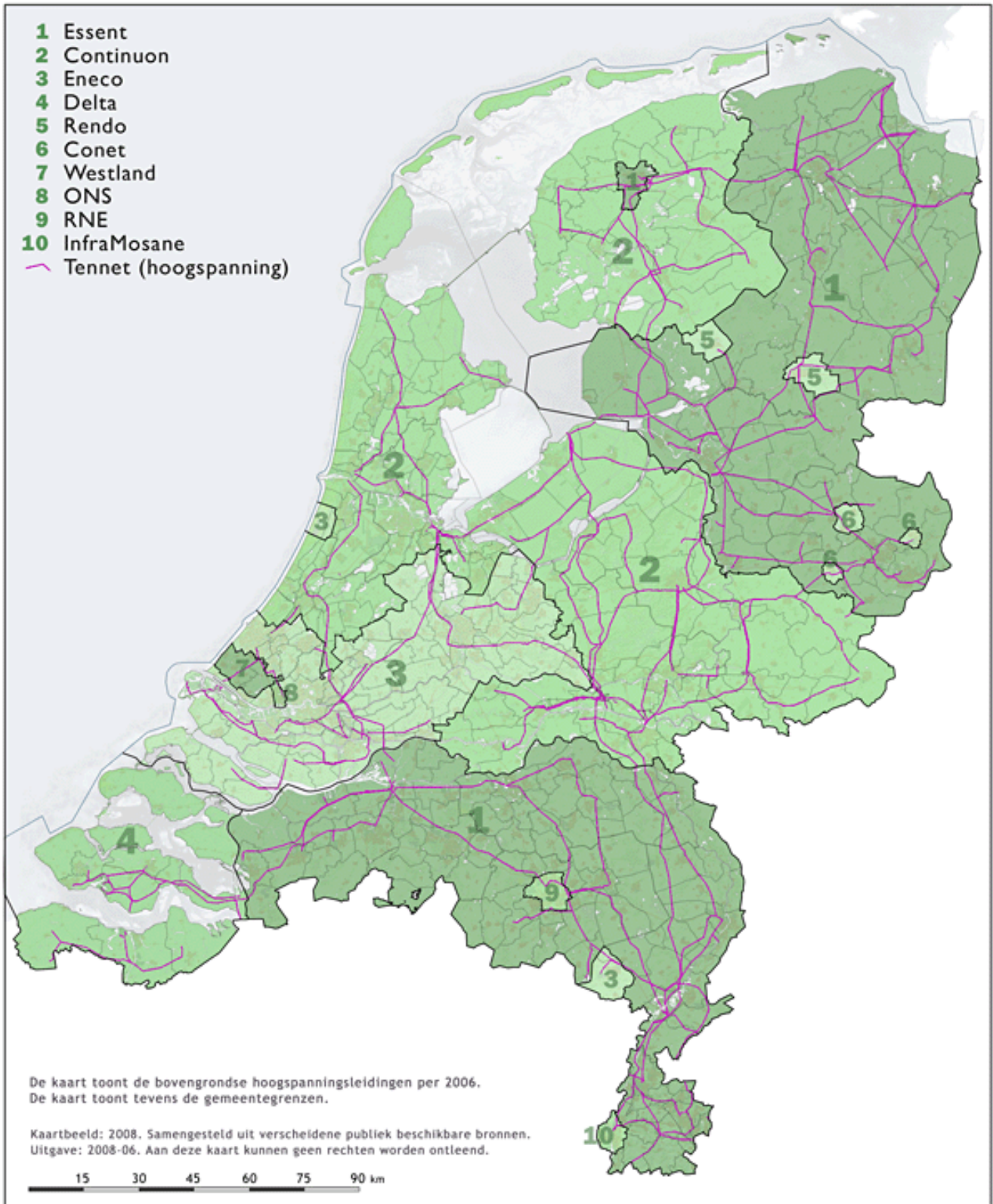
Wij stellen uw Staten voor om op basis van voorgaande informatie aan de hand van de volgende punten de discussie te voeren:

- Hoe kijkt u aan tegen het toetreden van de provincie Drenthe als aandeelhouder van Enexis en daardoor het handhaven van een Drents belang in het netwerkbedrijf?
- Hoe kijkt u aan tegen het aandeelhouderschap van de provincie Drenthe in een commercieel productie- en leveringsbedrijf dat opereert in een steeds competitievere markt?
- Hoe beoordeelt u de borging van de belangen van de afnemers, leveringszekerheid en scherpe tarieven, van Essent door marktwerking en wet- en regelgeving?
- Loopt Drenthe (on)aanvaardbare risico's indien Essent PLB de (kleine) speler blijft die het is?
- Wat is uw mening over de wijze waarop RWE nu en in de toekomst haar duurzaamheidsagenda invulling geeft? Wat zijn uw verwachtingen op dit punt?
- Wat is uw mening over een situatie waarin ten minste 80% van de geplaatste aandelen aan RWE wordt aangeboden: is het dan gezien de financiële risico's verantwoord de eigen aandelen niet te verkopen?

Bijlagen:

1. Overzicht beheerders elektriciteitsnetten
2. Presentatie door de heer De Jong d.d. 25 februari 2009
3. Notitie Duurzaamheid en strategie RWE/Essent
4. Notitie Essent/RWE/Borssele/EPZ
5. Reactie van Essent op vragen van aandeelhouders

11 Energienetbeheerders

Toekomst van Essent

Informatiebijeenkomst t.b.v. Gedeputeerde
Staten van Essent N.V. in de provincie
Drenthe. Assen, 25 februari 2009

Samenvatting

- Een onafhankelijk sterk netwerkbedrijf: Enexis
- Een nieuwe toekomst voor Essent Milieu
- Productie- en Leveringsbedrijf gaan samen met RWE, een sterke partner met duurzame ambities

2

De strategische reis van Essent

3

Achtergrond

- Sinds het besluit van de Europese Commissie om de energiemarkten in Europa te liberaliseren, in 1996 voor Elektriciteit respectievelijk in 1998 voor Gas, en deze markten ook onderling te verbinden, worden de Europese energiebedrijven geconfronteerd met schaalgrootte;
- Sommige bedrijven hebben een grote thuismarkt: Duitse, Franse, Spaanse en Italiaanse energiebedrijven;
- Sommige bedrijven hebben een kleine thuismarkt: Nederlandse, Belgische, Scandinavische energiebedrijven;
- Sommige landen gaan open (Engeland, Nederland), andere landen niet (Duitsland, Frankrijk);

4

Positie van Essent

- De klant krijgt vrije keuze van leverancier. In Nederland is de markt in 2004 volledig open gegaan;
- Nederland is een aantrekkelijke markt: welvarend, goed georganiseerd, sterk toezicht;
- Grote Europese energiebedrijven zijn hier al jaren aanwezig (E.On, RWE, Electrabel) en spelen een grote rol in de energievoorziening;
- Essent heeft eigen ambities en heeft geprobeerd op eigen kracht schaal te bereiken: fusiepoging met Nuon;
- Verduurzaming van energievoorziening versnelt dit proces;

5

Marktordening: Splitsing

- Tegelijkertijd speelt het debat over de onafhankelijke distributie van elektriciteit en gas:
  - Op Europees niveau beperkt tot hoogspanning en hoge druk leidingen voor gas. In Nederland is dit reeds lang gerealiseerd (TenneT en Gasunie);
  - Nederland gaat verder en voert volledige splitsing door van alle distributie-activiteiten;
- Geïntegreerde bedrijven als Essent moeten deze splitsing uiterlijk 31 december 2010 uitvoeren;

6

Verantwoordelijkheid Bestuur

- Raad van Commissarissen en Raad van Bestuur zijn verantwoordelijk voor het zo sterk mogelijk uitrusten voor de toekomst van alle activiteiten van Essent:
  - Een robuust Netwerkbedrijf dat zijn wettelijke taken kan uitvoeren;
  - Een Milieubedrijf dat zijn leidende positie kan behouden;
  - Een Productie- en Leveringsbedrijf dat zijn rol als betrouwbare leverancier van betaalbare en duurzame energie kan blijven waarmaken;
- De Europese schaalgrootte en de tegengestelde beweging die voortvloeit uit de Nederlandse splitsing nopen tot keuzes;

7

De keuzes van Essent

- De Splitsingswet wordt loyaal uitgevoerd: Enexis, inmiddels operationeel gesplitst van de rest van Essent, bereidt zich voor op een onafhankelijke toekomst;
- Op 9 februari jl. heeft de Raad van Bestuur besloten om het verkoopproces te starten voor Essent Milieu;
- Nu een Nederlandse (tussen)oplossing niet is gerealiseerd, is voor het Productie- en Leveringsbedrijf aansluiting gezocht bij een sterke Europese partner: RWE

8

Enexis een robuust netwerkbedrijf

9

De wettelijke taken

- Enexis is de nieuwe naam van het Netwerkbedrijf van Essent;
- Het bedrijf is toegerust om haar wettelijke taken in volledige onafhankelijkheid uit te voeren:
  - Vette Netbeheerder;
  - Robuuste financiering: 40% solvabiliteit;
  - Deskundig bestuur;
  - Onafhankelijke Raad van Commissarissen;
- Investeringsplanning gedekt in financiële projecties;
- Innovaties gericht op duurzaamheid: *smart grid*, materiaalkeuzes, monteur van de toekomst;

10

Uitvoering Splitsing

- Operaties al jaren onafhankelijk;
- Eigendomssplitsing (uiterlijk 31 december 2010) wordt gerealiseerd door uitkering van de aandelen Enexis aan de bestaande aandeelhouders van Essent;
- De waarde van Enexis is ca EUR 4,5 miljard, waarvan ca EUR 2,2 miljard wordt gevormd door eigen vermogen;
- De financiering van Enexis wordt mede verzorgd via een tijdelijke lening van ca EUR 2,5 miljard van Essent (Bruglening). Deze lening wordt geherfinancierd in de markt, maar moet wellicht, vanwege de kredietcrisis, tijdelijk bij de aandeelhouders worden ondergebracht;

11

Risico's splitsing

- Essent heeft zich mede verzet tegen de eigendomssplitsing vanwege de grote financiële risico's samenhangend met Cross Border Leases;
- Dit risico bedroeg tot voor kort ca EUR 1 miljard, maar is inmiddels teruggebracht naar ca EUR 0,7 miljard;
- Essent heeft vele maatregelen getroffen om dit risico beheersbaar te maken en is daar ook behoorlijk in geslaagd;
- Het strategische risico van de splitsing voor de toekomst van de commerciële activiteiten kon niet op eigen kracht worden opgelost;

12

Essent Milieu: Een nieuwe toekomst

13

Essent Milieu: marktleider

- Essent Milieu is marktleider op het gebied van afvalverwerking in Nederland: verbranden, storten en composteren;
- Hoewel Essent Milieu ook energie produceert (elektriciteit via verbranding, gas uit stortplaatsen) opereert het in een geheel eigen markt;
- De waarde van Essent Milieu voor de aandeelhouders wordt het beste beschermd door voor Essent Milieu een nieuwe eigenaar te zoeken;
- Dit proces is op 9 februari 2009 in gang gezet;

14

Energie Productie- en Levering: Top-4 positie in Europa

15

Strategische doelen bereikt

- Aansluiting met RWE geeft de beoogde schaalgrootte, waardoor:
  - Inkoopvoordelen worden bereikt;
  - Toegang tot investeringen wordt verzekerd;
- De nieuwe combinatie krijgt een impuls op gebied van duurzaamheid:
  - RWE helpt Essent: innovatie CO2 opslag, kapitaal, schaal, convenant met Nederlandse overheid;
  - Essent helpt RWE: innovatie biomassa bijstook, 1 miljoen klanten groene energie, imago;
  - Samen: mobiliteit, wind, commitment aan de toekomst;

16

Zorgvuldig proces

17

Deskundig toezicht

- Het verkoopproces stond onder toezicht van de Raad van Commissarissen;
- Deze werd bijgestaan door eigen adviseurs;
- De adviserende bank heeft een minimum waarde geadviseerd en een *fairness opinie* afgegeven;
- De juridische adviseur heeft het informatie- en besluitvormingsproces positief beoordeeld;
- De Raad was voortdurend betrokken bij de informatie-overdracht aan de aandeelhouderscommissie;

18

Veelvuldige consultatie van aandeelhouders

- De Aandeelhouderscommissie is op vijf cruciale momenten geconsulteerd:
  - Besluit om te verkopen;
  - Vaststelling criteria;
  - Keuze long list;
  - Keuze short list;
  - Keuze onderhandelingspartner en uitkomst;
- De commissie wordt begeleid door eigen adviseurs, zowel financieel als juridisch;
- De risico-analyse, vooral ten aanzien van financiering en CBLs Netwerkbedrijf, was uitgebreid en zorgvuldig;

19

Essent blijft Essent

- Toezegging voor verzwakt structuurregime geeft vertrouwen in kwaliteit aansturing;
- Naam, Nederlandse en Belgische organisaties blijven bestaan, evenals de merken;
- Strategisch plan Essent, evenals investeringsplan en werkgelegenheidsprojecties zijn door RWE geaccepteerd;
- Convenant met COR, CAO en pensioenregelingen worden, evenals Sociaal Plan, door RWE overgenomen;
- Voor de klanten verandert er niets in de dagelijkse omgang met Essent;

20

Klanten zullen profiteren van een sterker en meer competitief bedrijf

- Leveringszekerheid**
  - Het nieuwe bedrijf heeft een veel groter en gediversifieerde productiepark
  - Als grotere speler beter in staat te investeren in nieuwe productiecapaciteit
- Scherpe prijs**
  - Het nieuwe bedrijf is beter in staat de (inkoop) kosten te beheersen en kan daardoor beter concurreren met andere energiebedrijven in Europa
  - Het delen van "best practices" tussen Essent en RWE draagt bij aan een efficiëntere en effectievere organisatie
- Aantrekkelijke producten en diensten**
  - Het nieuwe bedrijf is in staat een breed productportfolio aan haar klanten aan te blijven bieden:
    - Groene energie en andere duurzame producten
    - Nieuwe technologieën (bijv. micro-WKK's en zonnecellen)
    - Diensten (energiebesparingstips, diensten op het gebied van warmte-koude)
    - Multi-energie aanbod (gas, elektriciteit, warmte)
    - Groot scala aan energieproducten (bijv. vaste prijs, lange termijn producten)
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid**
  - RWE hecht veel belang aan maatschappelijk verantwoord ondernemen en onderschrijft het huidige beleid van Essent

21

Nederland profiteert van een sterk en milieubewust energiebedrijf

- Leveringszekerheid**
  - Essent zal beter in staat zijn de noodzakelijke grootschalige investeringen te doen in productiecapaciteit en gasopslag vanwege grotere financiële armslag van de partner
  - Significante lokale productiecapaciteit verzekert leveringszekerheid
- Milieuvriendelijkheid**
  - Investeren in windenergie
  - Uitbreiden van energie- en CO₂-besparende initiatieven (bv. warmte-koude toepassingen, CCS)
  - Ambitieuze CO₂ reductie doelstellingen
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen**
  - Essent kan in de Benelux de regionale verankerung verzekeren (bijv. lokale werkgelegenheid, scholing en stagemogelijkheden)
  - Initiatieven met lokale overheden (bv. warmte-koude toepassingen)
- Behoud van kennis en werk**
  - Voortbestaan cruciale kennis, innovatie en werkgelegenheid:
    - Toeleveranciers en hoogwaardige instituten (bijv. KEMA, ECN, universiteiten)
    - Investeren in onderzoek en ontwikkeling
    - Adviseurs en onderaannemers (bv. juridisch, financieel, technisch personeel)

22

Werknemers krijgen meer ontwikkelingsmogelijkheden

- Carrière perspectief**
  - Sterk nieuw bedrijf creëert meer carrière perspectieven voor werknemers
  - Intensief investeringsbeleid en sterke focus op groei creëert zekerheid en een stimulerende omgeving
- Hoogwaardig werk**
  - Overname voorziet in behoud van hoogwaardige banen door:
    - Behoud van sleutelfuncties voor Nederland: de hoofdkantoorfunctie blijft
    - Steun van onderzoek en kennisinstellingen in Benelux en in buitenland
    - Gebruik maken van externe juridische, financiële en technische expertise
- Sociale verantwoordelijkheid**
  - Werknemers zijn het belangrijkste bezit van het bedrijf
  - Commitment aan het sociaal plan en het met de vakorganisaties en COR opgestelde convenant. Dit is een extra zekerheid voor het personeel van Essent
- Zorgvuldig integratieproces**
  - RWE heeft zich gecommitteerd aan het huidige strategische plan van Essent en aan de daarbij benodigde aantal eigen personeelsleden in Nederland

23

Aandeelhouders: waarderealiseratie en investeringsvrijheid

- Afstoten commercieel bedrijfsrisico**
  - Door de vervreemding van de aandelen worden risico's van commerciële bedrijfsvoering afgestoten: in lijn met wet FIDO
  - Deze ondernemingsrisico's zijn sinds de kredietcrisis nog duidelijker zichtbaar geworden
- Mogelijkheid te investeren in natuurlijke taakgebieden**
  - Aandeelhouders krijgen zo de mogelijkheid om te investeren in zaken die meer in lijn zijn met hun maatschappelijke taken
  - Zij kunnen dit doen op een door hen gewenst moment: zeker in de huidige economische situatie kan dit een stimulerend effect hebben
- Mogelijkheid om Essent verder te ontwikkelen**
  - De transactie geeft Essent de mogelijkheden om haar rol van betrouwbare leverancier van betaalbare en duurzame energie ook in de toekomst in te vullen

24

Nog vele voorwaarden te vervullen

- De transactie is onderworpen aan advies/goedkeuring:
  - COR heeft inmiddels positief advies gegeven;
  - Conditie mededingingsautoriteiten en misschien ook vooraf uitvoeren;
  - Aandeelhouders: alleen bij aanbieding van ten minste 80%;
  - SER fusiegedragscode toegepast;
- Aandelen Essent NV kunnen alleen geleverd worden als:
  - De eigendomssplitsing met Enexis een feit is;
  - Essent Milieu is vervreemd;
  - De Bruglening is ondergebracht bij derden of aandeelhouders;

25

Financiële aspecten voor aandeelhouders

- Afwikkeling op 30 juni 2009, bij uitstel wordt koopsom rentedragend;
- Waarde bedrijf zonder schulden EUR 9,3 miljard;
- Kasopbrengst na schulden en reservering voor garanties ca EUR 7,2 miljard, ofwel ca EUR 47,50 per aandeel;
- Te ontvangen op termijn en gespreid in de tijd:
  - Herfinanciering Bruglening;
  - Opbrengst Essent Milieu;
  - Gewoon dividend over 2008;
  - Niet ingeroepen garanties;
  - Samen geschat op ca EUR 32 per aandeel (excl. rente);

26

Bijzondere aandachtspunten

- Bij aanmelding van meer dan 80%, maar minder dan 95% van de uitstaande aandelen wordt de koopsom met EUR 125 miljoen verlaagd (ca EUR 0,80 per aandeel);
- Indien minder dan 80% van de uitstaande aandelen wordt aangeboden, gaat de transactie niet door en wordt het contract ontbonden zonder verdere consequenties;
- Alleen indien aandeelhouders binnen 12 maanden besluiten om meerderheid aan een andere partij dan RWE te verkopen, moet Essent een *break fee* en kosten betalen;

27

EPZ

- Eigendom enige Nederlandse kerncentrale;
- Essent en Delta ieder voor 50% eigenaar en statuten schrijven publiek eigendom voor;
- RWE (in aanwezigheid van Essent) in overleg met Delta over toekomstige samenwerking en aanpassing statuten;
- Delta vooralsnog niet bereid tot aanpassing;
- Alternatieve oplossing is dat alleen exploitatie over gaat naar RWE;

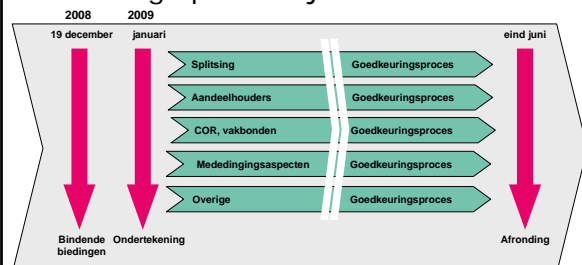
28

Tot slot

- Tegen achtergrond van de internationalisering van de energiemarkt en de politieke besluiten tot liberalisering en eigendomssplitsing, is privaat eigendom van energiebedrijven logisch en onvermijdelijk;
- Dat betekent schaalgrootte om blijvend te kunnen concurreren;
- De voorgestelde stappen realiseren de gestelde strategische doelen voor zowel de aandeelhouders als de bedrijven: Enexis, Essent Milieu en Essent Energie Productie- en Levering.

29

Besluitvormingsproces tussen signing en closing op hoofdlijnen

Alle aandeelhouders dienen allen separaat hun goedkeuring te geven aan de voorgestelde deal

30

Vervolg besluitvormingstraject indicatief

- 25 februari Informatiebijeenkomst;
- Half maart Voorgenomen standpunt GS / colleges;
- April Wensen of bedenkingen PS / raden;
- Half mei Definitief standpunt GS / colleges;
- Eind juni Besluitvorming verkoop in AvA.

31

van Raad van Bestuur Essent N.V.
aan Aandeelhouders van Essent N.V.
datum 28 januari 2009

notitie

Duurzaamheid en strategie RWE/Essent

1 Inleiding

In deze notitie volgt een korte toelichting op de duurzaamheidsstrategie van RWE mede in relatie met de strategie van Essent.

Duidelijk is dat Essent en RWE duidelijke stappen zetten op het duurzaamheidsvlak, een complementair track record hebben en samen zeer fors investeren in nieuwe technologieën om te komen tot een duurzame energievoorziening.

2 Algemeen

De positie van Essent als duurzame energieproducent is bekend. Waar RWE staat op het gebied van duurzaamheid is minder bekend. Dat RWE haar verantwoordelijkheid hier neemt, blijkt onder meer uit het feit dat RWE de focus heeft op duurzaamheid, waarbij reductie van de CO₂-uitstoot veel aandacht heeft. Alleen al haar investeringsprogramma laat zien dat RWE nu en in de komende jaren vele malen meer in duurzaamheid investeert dan alle Nederlandse energiebedrijven samen. In 2015 wil zij behoren tot de top van de Europese energiebedrijven op het gebied van duurzaamheid.

Essent en haar activiteiten op het vlak van duurzaamheid en groene energie zijn in Nederland genoegzaam bekend. Essent is met bijna één miljoen Groene Stroom klanten, veel eigen capaciteit voor het opwekken van duurzame energie (wind en biomassa) en vernieuwende initiatieven (elektrisch rijden) koploper in Nederland. De samenwerking tussen Essent en RWE leidt er toe dat beide bedrijven gebruik kunnen maken van elkaars kennis en ervaring op het gebied van duurzame energie. Zo heeft Essent een vooraanstaande positie in Europa als het gaat om het bijstoken van biomassa voor de opwekking van elektriciteit. In de Eemshaven wil RWE een hypermoderne energiecentrale bouwen die werkt op steenkool in poedervorm en biomassa, waarbij het rendement hoog is en de uitstoot van CO₂ zeer laag.

De komende jaren is Essent voornemens zo'n 5 miljard euro te investeren, waarvan meer dan een derde in oplossingen voor duurzame energie. Deze investeringsplannen blijven van kracht. Een windpark op zee van 400MW voor de kust van Noord Duitsland is in ontwikkeling en samen met Shell werkt Essent aan een energiecentrale waarbij schadelijke CO₂ niet wordt uitgestoten, maar wordt opgevangen en opgeslagen.

Om bij lezing van deze notitie een beeld te krijgen van de verhoudingen: 100 MW windenergie kan op dit moment ongeveer 70.000 huishoudens voorzien van elektriciteit. De verhouding bij een elektriciteitscentrale ligt heel anders. De grootste centrale van Essent, de Amercentrale in Geertruidenberg, heeft een totaal vermogen van 1245 MW en kan daarmee jaarlijks genoeg elektriciteit produceren voor ongeveer 3 miljoen huishoudens.

Net als Essent is RWE zich zeer bewust van haar verantwoordelijkheden ten opzichte van mens, maatschappij en milieu. Over de activiteiten en inspanningen van RWE op dit vlak is in Nederland nog relatief weinig bekend. Deze notitie geeft een feitelijk beeld van de inspanningen van RWE op het gebied van duurzaamheid.

Van oudsher waren Duitse energiebedrijven – ook RWE – voor het opwekken van elektriciteit vooral aangewezen op (bruin)kolen als brandstof. Gas speelde in Duitsland, in tegenstelling tot Nederland met zijn eigen gasvoorraad, toen amper een rol aangezien het in Duitsland zelf niet voorradig was. Voorzieningszekerheid, een zekere levering van energie, was van oudsher een zeer belangrijk uitgangspunt. RWE zelf investeert in technieken die de duurzaamheid en het terugdringen van CO₂ – uitstoot bevorderen. Wat absoluut niet zal gebeuren, is dat verouderde technologie in Nederland geïntroduceerd gaat worden door RWE.

3 Investerings RWE in duurzame energie

- In 2008 is RWE begonnen met een uitgebreid programma om meer duurzaam opgewekte elektriciteit te produceren. Per jaar wordt daar *minimaal* 1 miljard euro aan uitgegeven.
- RWE investeert 2 miljard euro in een elektriciteitscentrale van 450 MW die geschikt is om CO₂ die normaal gesproken wordt uitgestoten bij de productie van elektriciteit, af te vangen en op te slaan. De uitstoot van CO₂ in de lucht wordt hierdoor aanzienlijk minder.
- RWE is voornemens enorme investeringen te doen in nieuwe elektriciteitscentrales. Door de komende jaren meer dan *30 miljard* euro te investeren in haar productiepark neemt de efficiency van de centrales toe met 20-30% en worden CO₂- emissies drastisch verlaagd.
- Voor projecten die als doel hebben om klanten te stimuleren zuinig om te gaan met energie heeft RWE 150 miljoen euro gereserveerd.
- Als deelnemer aan internationale klimaatbeschermingsprojecten investeert RWE 150 miljoen euro. Deze bedragen zullen nog hoger zijn als RWE meer projecten mag ontwikkelen na 2013.
- Binnenkort zal aan de Ministers van Economische Zaken en VROM een rapport worden aangeboden met een voorstel voor een grootschalig CO₂ afvang-,

transport- en opslagproject in Noord-Nederland. RWE heeft hieraan een belangrijke bijdrage geleverd en zich gecommitteerd om in Noord-Nederland een demonstratieproject van tenminste €120 miljoen te realiseren om CO₂ af te vangen en op te slaan.

4 Duurzame toepassingen en investeringen

RWE Innogy is het onderdeel binnen RWE dat alle duurzame activiteiten en competenties bundelt. Haar focus ligt op de productiegroei op basis van duurzame technologieën, zoals wind, waterkracht (Hydro) en biomassa, en ontwikkeling van nieuwe technologieën. De windturbines en de centrales die elektriciteit opwekken met waterkracht en biomassa (zoals uit bouw- en schoon sloophout) hadden eind 2007 een vermogen van 1.350MW. In 2012 moet dit 'groene vermogen' zijn gegroeid naar 4.500MW en in 2020 zelfs tot 10.000MW (10GW), genoeg voor de stroomvoorziening van circa 10 miljoen huishoudens. Ruim meer dan het totale aantal huishoudens in Nederland.

WIND

RWE wil het aantal windmolens op land en op zee de komende jaren sterk uitbreiden. RWE is al succesvol met wind in Groot Brittannië, Frankrijk en Polen. In Nederland heeft RWE aanvragen gedaan voor de ontwikkeling van twee enorme windparken op zee met een gezamenlijk vermogen van 2.000MW (enkele honderden windturbines), waarmee een derde van de totale Nederlandse doelstelling (6.000MW in 2020) voor windenergie op zee gerealiseerd kan worden. RWE werkt nauw samen met twee kenniscentra om met name de ontwikkeling van windmolens ver van de kust te stimuleren.

WATERKRACHT

RWE produceert al bijna 100 jaar stroom uit waterkracht. Hierbij wordt energie opgewekt door gebruik te maken van hoogteverschil ('vallend water') of de stroomsnelheid van water. De waterkrachtcentrales van RWE (in Duitsland en Groot Brittannië) hebben een totaal vermogen van 718MW. Voor nieuwe waterkrachtcentrales zijn in West-Europa vrijwel geen mogelijkheden meer. Daarom gaat RWE de bestaande waterkrachtcentrales uitbreiden en centrales bouwen waarmee elektriciteit kan worden opgewekt door gebruik te maken van de getijden en van golfslag.

BIOMASSA

In 2007 heeft RWE met het ministerie van Milieu van de deelstaat Nordrhein-Westfalen afgesproken dat zij 10 warmtekrachtcentrales gaat bouwen waarin hout- en snoeiafval als brandstof wordt gebruikt. De eerste van deze serie centrales zal dit jaar klaar zijn. In warmtekrachtcentrales wordt elektriciteit opgewekt en wordt de restwarmte gebruikt om huizen of bijvoorbeeld kassen te verwarmen.

RWE wil het aantal warmtekrachtcentrales dat wordt gestookt op hout als brandstof verder uitbreiden. Zo zal er in Duitsland een houtproductiebos worden gerealiseerd van 100 vierkante kilometer.

RWE's eerste *biogascentrale* (Neurath) werd in 2007 geopend. RWE heeft plannen voor de bouw van meer biogascentrales. Bij deze centrales wordt gebruikt gemaakt van gas dat ontstaat door de vergisting van organisch materiaal zoals slib, mest of huisvuil.

In 2005 werd in Ahlen de eerste zogenoemde Molten Carbonate Fuel Cell (MCFC) van Europa in gebruik genomen. Deze ultramoderne centrale van RWE draait op *rioolgassen* en heeft een uitzonderlijk hoog elektrisch rendement van 50 procent.

De meest moderne en innovatieve *warmtekrachtcentrale* van Duitsland (Hopstädten-Weiersbach) werd in 2004 door RWE verder gemoderniseerd, waardoor per jaar 60.000 ton afvalhout wordt omgezet in stroom en warmte. Deze centrale kan 20 jaar draaien en stoot in die periode in totaal 1 miljoen ton minder CO₂ uit dan veel andere centrales.

RWE ontwikkelt samen met TOPELL in Nederland een proeffabriek waar moeilijk verwerkbare reststoffen worden omgezet in biomassa door middel van een torrefactieproces. Samen met Staatsbosbeheer en de Rijksuniversiteit Groningen zal onderzocht gaan worden of bijvoorbeeld rottende reststoffen uit natuurgebieden zoals de Weerribben tot bruikbare brandstoffen verwerkt kunnen worden.

5 Nieuwe ontwikkelingen

Essent heeft een business unit New Energy die op meerdere terreinen werkt aan innovatieve oplossingen voor het duurzaam opwekken en gebruiken van energie. Voorbeelden daarvan zijn de introductie van elektrisch rijden, proefprojecten met het kweken van algen als biobrandstof voor centrales en slimme oplossingen om in huis efficiënter om te gaan met energie. Ook RWE heeft een bedrijfsonderdeel dat zich specifiek daar op richt.

Het meest vernieuwende project van RWE om *algen* te kweken (met als voedsel CO₂) bevindt zich in Niederaussem. Op deze locatie worden zeewieren 'gevoed' met CO₂-houdende afvalgassen uit een energiecentrale. Deze gassen zijn daarmee van vervuilende uitstoot, 'voedsel' voor algen geworden. De algen kunnen vervolgens gebruikt worden als biomassa en worden meegestookt als brandstof in energiecentrales.

RWE werkt aan een grote centrale die geschikt is om CO₂ *af te vangen en op te slaan*. Deze centrale zou in 2014 klaar kunnen zijn. Ook Essent werkt aan de ontwikkeling van een dergelijke centrale, samen met Shell.

Elektrisch rijden is voor RWE, net als voor Essent, een belangrijke innovatie. Samen met Daimler AG is RWE begonnen met de ontwikkeling van een grootschalig mobiliteitsproject in Berlijn. RWE werkt hierbij aan de aanleg van 500 'intelligente' oplaadpunten, vergelijkbaar met Essent's Mobile Smart Grid. Bij deze oplaadpunten kunnen auto's worden 'opgeladen'. Met dit zogenoemde "e-mobility Berlin" heeft RWE

het initiatief genomen voor het milieuvriendelijk autorijden van de nabije toekomst. Daimler levert in eerste instantie 100 oplaadbare, elektrisch aangedreven auto's.

RWE is begonnen met *drastische vermindering van haar CO₂ uitstoot*; in 2012 met 20% en in 2015 met 35%. Dit gebeurt o.a. door meer gebruik te gaan maken van nieuwe gasgestookte energiecentrales.

Op dit moment vindt de bouw van een grote (876MW) gasgestookte centrale plaats in Lingen. Deze *ultramoderne Combined-Cycle Gas Turbine (CCGT)* zal half 2009 operationeel zijn.

6 Conclusie

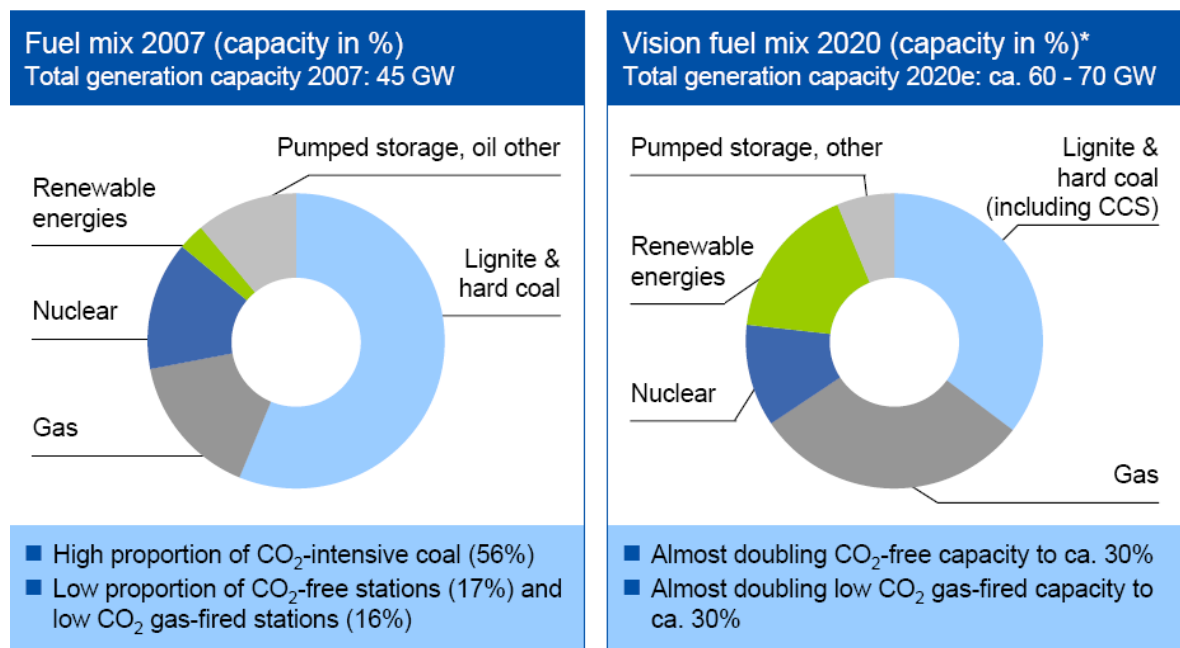
Uit dit overzicht blijkt dat Essent en RWE op meerdere terreinen hard werken aan het verduurzamen van de energievoorziening in Nederland en elders in Europa.

Zowel Essent als RWE hebben de afgelopen jaren veel kennis en ervaring opgedaan als het gaat om de toepassing van nieuwe technieken en manieren van werken, met ieder eigen specialismen.

Door die krachten te bundelen ontstaat een sterke combinatie die nog meer middelen en mogelijkheden heeft om te investeren in een schonere energievoorziening voor de toekomst.

Bijlage: Overzicht Duurzaamheid RWE

Brandstofmix 2007 en 2020

Projecten duurzaamheid in de tijd

Vóór 2007

- In 2005 werd in Ahlen de eerste zogenoemde Molten Carbonate Fuel Cell (MCFC) van Europa in gebruik genomen. Deze ultramoderne centrale van RWE draait op *rioolgassen* en heeft een uitzonderlijk hoog elektrisch rendement van 50 procent.
- De meest moderne en innovatieve warmtekrachtcentrale van Duitsland (Hoppstädten-Weiersbach) werd in 2004 door RWE verder gemoderniseerd, waardoor per jaar 60.000 ton afvalhout wordt omgezet in stroom en warmte.

2007

- Afspraak tussen RWE en het ministerie van Milieu van de deelstaat Nordrhein-Westfalen dat zij 10 warmtekrachtcentrales gaat bouwen waarin hout- en snoeiafval als brandstof wordt gebruikt. De eerste van deze serie centrales zal dit jaar (2009) klaar zijn.
- RWE's eerste biogascentrale (Neurath) werd geopend. RWE heeft plannen voor de bouw van meer biogascentrales. Bij deze centrales wordt gebruikt gemaakt van gas dat ontstaat door de vergisting van organisch materiaal zoals slib, mest of huisvuil.

2008

- Investering van 2 miljard euro in een elektriciteitscentrale van 450 MW die geschikt is om CO₂ af te vangen en op te slaan.
- Aanvraag ingediend in Nederland voor de ontwikkeling van twee enorme windparken op zee met een gezamenlijk vermogen van 2.000MW (enkele honderden windturbines), waarmee een derde van de totale Nederlandse doelstelling (6.000MW in 2020) voor windenergie op zee gerealiseerd kan worden.
- RWE ontwikkelt samen met TOPELL in Noord-Nederland een proeffabriek waar moeilijk verwerkbare reststoffen worden omgezet in biomassa door middel van een torrefactieproces. Samen met Staatsbosbeheer en de Rijksuniversiteit Groningen zal onderzocht gaan worden of bijvoorbeeld rottende reststoffen uit natuurgebieden zoals de Weerribben tot bruikbare brandstoffen verwerkt kunnen worden.
- Samen met Daimler AG is RWE begonnen met de ontwikkeling van een grootschalig project om elektrisch rijden mogelijk te maken in Berlijn. RWE werkt hierbij aan de aanleg van 500 'intelligente' oplaadpunten, vergelijkbaar met Essent's Mobile Smart Grid. Bij deze oplaadpunten kunnen auto's worden 'opgeladen'. Daimler levert in eerste instantie 100 oplaadbare, elektrisch aangedreven auto's.
- Aankondiging van RWE dat de komende jaren 30 miljard euro wordt geïnvesteerd in nieuwe elektriciteitscentrales, waardoor de efficiency van de centrales toeneemt met 20-30% en CO₂- emissies drastisch verlaagd worden.
- Reservering 150 miljoen euro voor projecten die als doel hebben om klanten te stimuleren zuinig om te gaan met energie.
- Als deelnemer aan internationale klimaatbeschermingsprojecten investeert RWE 150 miljoen euro.

2009

- In februari wordt aan de Ministers van Economische Zaken en VROM een rapport worden aangeboden met een voorstel voor een grootschalig CO₂ afvang-, transport- en opslagproject in Noord-Nederland. RWE heeft zich gecommitteerd om in Noord-Nederland een demonstratieproject van tenminste €120 miljoen te realiseren om CO₂ af te vangen en op te slaan.

- Op dit moment vindt de bouw van een grote (876MW) gasgestookte centrale plaats in Lingen. Deze ultramoderne Combined-Cycle Gas Turbine (CCGT) zal half 2009 operationeel zijn.

2012

- Volgens de planning hebben de windturbines en de centrales die elektriciteit opwekken met waterkracht en biomassa (zoals uit bouw- en schoon sloophout) in 2012 een vermogen van 4.500MW (in 2007: 1350 MW).
- RWE is begonnen met drastische vermindering van haar CO₂ uitstoot; in 2012 met 20% en in 2015 met 35%. Dit gebeurt o.a. door meer gebruik te gaan maken van nieuwe gasgestookte energiecentrales.

2014

- RWE werkt aan een grote centrale die geschikt is om CO₂ af te vangen en op te slaan. Deze centrale zou in 2014 klaar kunnen zijn. Ook Essent werkt aan de ontwikkeling van een dergelijke centrale, samen met Shell.

2020

- Volgens de planning hebben de windturbines en de centrales die elektriciteit opwekken met waterkracht en biomassa (zoals uit bouw- en schoon sloophout) in 2020 een vermogen van 10.000 MW (in 2007: 1350 MW).

van Raad van Bestuur Essent N.V.
aan Aandeelhouders van Essent N.V.
datum 28 januari 2009

notitie

Essent/RWE/Borssele/EPZ

1. Inleiding

In deze notitie wil Essent, ten behoeve van haar aandeelhouders, inzicht verschaffen in haar aandeelhouderschap in N.V. EPZ, specifiek in dat van de kerncentrale Borssele. Ook wordt aandacht besteed aan de veiligheid van de kerncentrale en het toezicht daarop. Tevens wordt ingegaan op de effecten op het aandeelhouderschap in geval van verkoop van Essent aan RWE.

2. Algemeen

- Energiebedrijven Essent en Delta zijn elk voor 50% aandeelhouder in EPZ. Essent NV houdt via haar dochter Essent Nederland B.V. en haar 100% dochter Essent Business Development BV 50% van de aandelen EPZ. Delta houdt middels haar 100% dochter Delta Energy BV 50% van de aandelen EPZ.
- EPZ is gevestigd in Borssele (Zeeland) en bestaat uit:
  - Kerncentrale van 485 MW, (sinds 1973);
  - Kolencentrale van 404 MW;
  - Gasturbine van 18 MW;
  - Windturbinepark van 12 MW.
- Ongeveer 7% van de nationale elektriciteitsproductie komt van EPZ, de helft vanuit de kerncentrale, de andere helft vanuit de kolencentrale.
- In de kolencentrale Borssele wordt ook elektriciteit uit biomassa geproduceerd - één van de speerpunten van het beleid van de overheid in het kader van het verdrag van Kyoto waarin de verplichtingen van CO₂-reductie zijn vastgelegd. De kolencentrale blijft in bedrijf tot na 2021.

- Aangaande de kerncentrale in Borssele is door EPZ, Delta en Essent met de regering een Convenant gesloten, het Convenant Kerncentrale Borssele. Hierin zijn afspraken gemaakt met betrekking tot het langer openhouden van de kerncentrale in Borssele (tot 31 december 2033) en extra impulsen voor de transitie naar een duurzame energiehuishouding (Borssele Fonds (50 miljoen euro) en investeringen in CO₂-besparende projecten (Essent en Delta elk 100 miljoen euro). Dit Convenant en de daarin opgenomen afspraken blijven onverkort van kracht na het samengaan van Essent en RWE.
- De geproduceerde elektriciteit van EPZ is voor 50% van Essent en voor 50% van Delta. Dit is vastgelegd in een zogenaamde "tolling agreement". De handelsbusiness unit van Essent, Essent Trading, is hier eigenaar van.
- In de statuten van EPZ staat dat het bestuur, zijnde de directie van EPZ, de dagelijkse leiding heeft. Zij heeft tot taak de vennootschap te besturen en te vertegenwoordigen, binnen de grenzen zoals deze zijn vastgelegd in de wet en de statuten.
De aandeelhouders, Essent en Delta, mogen volgens de statuten de bestuurders aanwijzen, het business unit plan beoordelen en de jaarrekening goedkeuren in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Daarnaast dienen investeringsprojecten boven 1 miljoen euro ter goedkeuring aan de aandeelhouders te worden voorgelegd. Dit betekent dat de aandeelhouders op gepaste afstand staan als het gaat om de bedrijfsvoering en geen zeggenschap hebben over de dagelijkse leiding. Die verantwoordelijkheid ligt geheel bij EPZ.
- De aansprakelijkheid van de aandeelhouders in EPZ is beperkt. De aandeelhouders zijn alleen aansprakelijk tot het bedrag waarvoor zij deelnemen in EPZ.

3. Veiligheid

De kerncentrale Borssele behoort tot de veiligste kerncentrales ter wereld en in het "Borssele Convenant" is afgesproken dat zij tot de veiligste kerncentrales zal blijven behoren.

Toezicht en controle op de veiligheid wordt op verschillende manieren bewaakt.

- De naleving van de vergunningsvoorschriften wordt voortdurend getoetst door de toezichthouder van het Ministerie van VROM, de kernfysische dienst.
- Door middel van de benchmark tussen de kerncentrales in de wereld, de zogenaamde WANO (World Association of Nuclear Operators) peer review, waarin met name de veiligheidscultuur binnen de centrales getoetst wordt.
- De toezichthouders hebben zich in Europees verband georganiseerd in de WENRA (Western European Nuclear Regulators Association). Een van de doelstellingen van de WENRA is te komen tot uniforme veiligheidseisen voor kerncentrales.

- De IAEA (International Atomic Energy Agency) voert op regelmatige basis controles uit, de zogenaamde OSART (Operational Safety Review Team) missies, waarbij de bedrijfsvoering van de centrale kritisch onderzocht wordt.
- Het personeel van KC Borssele gebruikt sinds de start van de centrale in 1973 dezelfde trainings- en simulatieprogramma's als ook door RWE Power worden gebruikt. Beide bedrijven hanteren dezelfde veiligheidscultuur en werken samen aan de hoge veiligheidsstandaarden. In Duitsland wordt het Nuclear Security Centre in Essen geleid door de VGB (Vereinigung der Großkraftwerkebetreiber). RWE heeft een kerncentrale die nagenoeg identiek is aan Borssele doch aanzienlijk groter. De centrale bestaat uit 2 units (resp. 1167 en 1240 MW). De kerncentrale Borssele heeft één unit van 485 MW. De RWE centrale is door dezelfde leverancier gebouwd en is een jaar na Borssele in bedrijf genomen. Een uitwisseling van kennis en ervaring kan aanzienlijke voordelen voor Borssele met zich meebrengen.
- Vanwege het feit dat zowel KC Borssele als ook RWE Power actief zijn in kernenergie bestaan er mogelijkheden om ten aanzien van bestaande eenheden te profiteren van samenwerking, niet alleen op het bestaande vlak van veiligheid, maar aanvullend ook bij de inkoop van brandstof, de logistiek, verdere veiligheidsanalyses, retrofit activiteiten en overige kennisdeling.

4. Status Aandeelhouders

In de statuten van EPZ is vastgelegd dat de aandeelhouders van EPZ een publiekrechtelijke status moeten hebben. Op dit moment is dit ook het geval, omdat de aandelen van zowel aandeelhouder Delta, als aandeelhouder Essent in handen zijn van lagere overheden, te weten provincies en gemeenten.

Indien alle aandelen van Essent N.V. worden verkocht aan RWE ontstaat als gevolg van de statutaire bepaling een inconsistentie met betrekking tot de positie van EPZ. Dit kan op twee manieren worden opgelost, namelijk:

- i) de statuten worden aangepast
- ii) de aandelen EPZ blijven in juridische zin in publiekrechtelijke handen

Ad i)

Een statutenwijziging is een bevoegdheid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Een besluit over statutenwijziging kan in geval van EPZ uitsluitend bij volstreekte meerderheid van stemmen genomen worden, wat betekent dat beide aandeelhouders van EPZ het erover eens moeten zijn. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders kan de directie opdracht geven de statuten te wijzigen. De directie heeft een uitvoerende taak.

Ad ii)

Deze optie is in detail uitgewerkt in overeenstemming met wat juridisch mogelijk en verantwoord is. Echter, eerst zal Essent met Delta en RWE nagaan of er een oplossing is waarin alle partijen zich kunnen vinden.

5. Voorbereidingshandelingen rondom mogelijke ontwikkeling 2^e kerncentrale

In de Aandeelhoudersvergadering van 18 december 2008 is aangegeven dat Essent ziet dat kernenergie een rol kan spelen in de transitieperiode naar een duurzame samenleving¹. Essent wil daarom de mogelijkheden van de ontwikkeling van een tweede kerncentrale serieus onderzoeken om in de toekomst een goede afweging te kunnen maken ten aanzien van de totale energiemix.

Het is dan ook van belang te benadrukken dat deze voorbereidingshandelingen in geen geval betekenen dat op dit moment onomkeerbare beslissingen worden genomen, noch dat op enigerlei wijze substantiële verplichtingen worden aangegaan. Echter indien Essent nu (samen met haar mede-aandeelhouder Delta) geen nadere stappen onderneemt, zal zij in de toekomst hoe dan ook geen mogelijkheid hebben om een kerncentrale te bouwen.

Zoals in de Aandeelhoudersvergadering van december 2008 is aangegeven zal er begin 2009 een JDA-overeenkomst (Joint Development Agreement) met Delta getekend worden voor de gezamenlijke verdere ontwikkeling van het project. Verder zal er met delen van het project, die niet leveranciersafhankelijk zijn, worden begonnen (o.a. de Natuurbeschermingswet). Ook met de voorbereiding van het vergunningsproces (Kernenergiewet) zal een start worden gemaakt. Dit zal in nauwe samenwerking met de overheid gebeuren. Parallel zal er gekeken worden naar een mogelijke leverancier. Het vergunningsproces zal 4 tot 6 jaar duren, hetgeen betekent dat de thans zittende Nederlandse regering geen KEW-vergunning hoeft af te geven.

Het finale investeringsbesluit zal pas na het succesvol doorlopen van het vergunningsproces genomen worden. Indien hierna de bouw start, welke ongeveer 5 jaar zal duren, kan een eventuele tweede kerncentrale operationeel zijn in 2018/2020.

In recente krantenartikelen wordt melding gemaakt van het feit dat de aandeelhouders van Essent een premie ontvangen zodra de vergunningen voor een tweede kerncentrale zijn afgegeven. Hierbij wordt melding gemaakt dat hier sprake zou zijn van omkoping. Dit is pertinent onjuist. In het recent door de overheid gepubliceerde derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III, februari 2008) wordt Borssele aangewezen als een mogelijke locatie voor een tweede kerncentrale in

---

¹ Zie notitie tbv Aandeelhouders d.d. 1 december 2008, kenmerk AVA 08-12-004 Mogelijke ontwikkeling 2e kerncentrale in Nederland. Overigens is in de genoemde AVA door enkele aandeelhouders aangegeven dat zij principieel tegen kernenergie zijn, danwel daar op een later moment een uitspraak over willen doen.

Nederland. Derhalve vertegenwoordigt de locatie Borssele een bepaalde waarde. Deze waarde wordt pas gerealiseerd als door de desbetreffende overheden de daartoe benodigde vergunningen zijn afgegeven. Het betreft hier onder andere de milieuvergunning, de vergunning in het kader van de Kernenergiewet en de bouwvergunning. Geen van de huidige Essent aandeelhouders is hierbij een betrokken partij. Van omkoping is derhalve geen sprake.

6. RWE en kerncentrales

RWE heeft veel ervaring met kernenergie. 14% van de totale door RWE opgewekte energie betreft kernenergie. Zij heeft twee kerncentrales in eigendom en is in drie mede-aandeelhouder met E.ON. RWE NUKEM, een dochter van RWE, is in Groot-Brittannië de grootste nucleaire engineeringscompany, die actief is in de private sector. Geleid door de in Duitsland gevestigde RWE NUKEM GmbH, Alzenau, is de NUKEM Group de grootste contractor in de nucleaire industrie wereldwijd, en is actief via dochters in Duitsland, Amerika, Frankrijk en Groot-Brittannië. Zij is de grootste leverancier van uranium aan andere utilities, en heeft een erg goede reputatie op het vlak van ontmanteling, consultancy en waste treatment services (o.a. Spleijstof Cyclus Management).

De kerncentrales van RWE hebben een vergelijkbaar veiligheidsniveau als de kerncentrale in Borssele en gezien het feit dat RWE meer ervaring op het gebied van nucleaire energie heeft dan Essent, ligt het voor de hand dat ook Borssele hiervan zal meeprofitieren. De Nederlandse kennis op het gebied van nucleaire energie zal eerder versterkt worden door een competente buitenlandse partner zoals RWE dan afnemen.

Vragen aandeelhouders

---

1. Proces

1.1. **Is door de RvB op alle momenten in het verkoopproces voldoende openheid gegeven aan de aandeelhouderscommissie en adviseurs? Zijn alle verzoeken om informatie gehonoreerd door de RvB?**

Ja, er is een zeer zorgvuldig proces gevoerd. Daarbij zijn de rollen en verantwoordelijkheden tussen AHC, RvB en RvC vastgelegd in een protocol. De RvC en de AHC hebben elk onafhankelijke adviseurs aangesteld. Op 5 afgesproken ijkmomenten heeft er, onder geheimhouding, consultatie met de AHC plaatsgevonden. De AHC en haar adviseurs hebben inzage gehad in alle relevante documenten. Samen met de AHC zijn er criteria opgesteld waaraan de biedingen zijn getoetst. Deze criteria hadden betrekking op waarde en stakeholder criteria (medewerkers, toekomst van Essent, publiek belang, nieuwe organisatie).

1.2. **Op welke wijze is er serieus bekeken hoe een scenario kan uitpakken waarin de grote Nederlandse energiebedrijven, met inbegrip van Gas Terra, samengaan?**

Partij: CDA

Essent heeft altijd aangegeven dat een nationale fusie het voorkeursscenario was. Daarbij is er gekeken naar alle Nederlandse grote energiebedrijven. Een fusie met GasTerra zou, politiek gezien, een zeer lastig scenario zijn. In 2007 is getracht een fusie met Nuon tot stand te brengen. Helaas heeft die geen doorgang gevonden.

1.3. **Hoe is er gekeken of er een inkoopcombinatie opgezet kan worden teneinde inkoopkracht te realiseren?**

Partij: CDA

Een inkoopcombinatie zou mogelijk wel de benodigde inkoopvoordelen verschaffen. Echter zaken als ondersteuning bij omvangrijke investeringen en diversificatie van het productiepark zouden bij een inkoopcombinatie ontbreken. Deze voordelen biedt RWE wel. De handelsactiviteiten van Essent zouden juist nadelen ondervinden van een inkoopcombinatie. Overigens dient ook een inkoopcombinatie rekening te houden met mededingingsaspecten.

1.4. Kan er meer verteld worden over de mogelijkheden van Essent om de komende jaren zelfstandig (dus zonder fusie of overname) door te gaan. Het gaat hierbij om vragen als: 'kan Essent voldoen aan onderhoudscontracten' en kan Essent ook opereren op andere markten zoals Duitsland en Frankrijk?'
Partij: CDA

De Europese energiemarkt internationaliseert. Hierdoor is schaalgrootte van toenemend belang. Ten eerste is schaal vereist om inkoopvoordelen te realiseren bij toeleveranciers van productiemiddelen, inkoop van grondstoffen, toegang tot gas. De komende jaren zijn omvangrijke investeringen vereist om de duurzaamheidsdoelen te realiseren. Ten tweede vindt er een consolidatieslag op de Europese energiemarkt plaats. Ten derde is schaal benodigd om brandstofprijrisico's effectief te kunnen afdekken. Vanuit mededingingsperspectief is groei in Nederland voor het Essent PLB nagenoeg onmogelijk. Groei moet dan ook internationaal worden gerealiseerd. De gedwongen eigendomssplitsing heeft ervoor gezorgd dat het Essent PLB op achterstand is geplaatst in het Europese energiespeelveld. Daarnaast passen de commerciële, internationale, doelstellingen en risico's van het afgesplitste Essent PLB niet bij de doelstellingen van publieke aandeelhouders.

1.5. Hoe kan het dat Delta als kleine energieleverancier wel een toekomst heeft als zelfstandig energiebedrijf?

Partij: CDA

Delta hanteert een andere strategie en focust met name op activiteiten in Nederland. Deze passen beter bij een publieke aandeelhouder (met name provincie Zeeland). Desalniettemin zal ook Delta competitief moeten blijven en zal ook Delta last krijgen van gebrek aan schaalgrootte.

1.6. Wat is de haast om nu, midden in de crisis, haast te maken met verkoop?

Partij: CDA

Er is geen haast gemaakt. Het proces is doorlopen conform de planning. De kredietcrisis heeft geen invloed gehad op de waarde van het Essent PLB. De gerealiseerde waarde is relatief hoog en gelijk aan de verwachtingen voor de kredietcrisis. Dit blijkt uit de vergelijking van verschillende waarderingsmethoden bijvoorbeeld de gerealiseerde waarde bij fusies en overnames in de energiemarkt.

1.7. Zou het kunnen dat de verkoopprijs hoger wordt als de economie bloeit?

Partij: CDA

De verkoopprijs geeft de waarde van de onderneming weer. De waarde van de onderneming wordt bepaald door de verwachte toekomstige opbrengsten. De economische omstandigheden kunnen invloed hebben op deze opbrengsten. Echter de kredietcrisis heeft geen invloed gehad op de waarde van het Essent PLB. De gerealiseerde waarde is relatief hoog en gelijk aan de verwachtingen voor de

kredietcrisis. Dit blijkt uit de vergelijking van verschillende waarderingsmethoden bijvoorbeeld als je kijkt naar recente fusies en overnames in de energiemarkt.

1.8. Delta heeft uitdrukkelijk als strategie gekozen voor een zelfstandig bestaan. Hoe valt dit te rijmen met de groeistrategie van Essent en anderen?

Partij: PvdA

Zie vraag 1.5

1.9. Een van de belangrijkste door u gehanteerde argumenten voor verkoop is uw argument van "groter is goedkoper". Kunt u deze stelling objectief bewijzen? Bij de inkoop van aardgas gaat het om de Gasunie. Als die een lagere prijs zou kunnen worden afgedwongen gaat het ten koste van de Nederlandse staat en de winst komt dan vooral ten goede van Duitse aandeelhouders. Het gasbeleid van Rusland kent een belangrijke politieke dimensie. Gazprom staat sterk genoeg om prijzen te blijven dicteren en heeft in de nabije toekomst geen reden om een conflict met Nederland te krijgen gezien de overeenkomst met de Gasunie. Dus Essent hoeft daar niet bang voor te zijn.

Partij: SP

De grondstoffenmarkt globaliseert. Hierdoor is schaalgrootte van toenemend belang om inkoopvoordelen te realiseren bij inkoop van grondstoffen en bijvoorbeeld toegang tot gas te verkrijgen. Vanuit geopolitiek perspectief is het van belang om op verscheidene plekken toegang tot gas te realiseren. Het is altijd de strategie van Essent geweest om niet afhankelijk te zijn van één leverancier zoals de Gasunie.

2. Sale and Purchase Agreement (SPA)

2.1. In hoeverre heeft de economische crisis de prijsstelling beïnvloed?

De kredietcrisis heeft geen invloed gehad op de waarde van het Essent PLB. De gerealiseerde waarde is relatief hoog en gelijk aan de verwachtingen voor de kredietcrisis. Dit blijkt uit de vergelijking van verschillende waarderingsmethoden bijvoorbeeld als je kijkt naar recente fusies en overnames in de energiemarkt. Verscheidene analisten hebben de relatief hoge waarde onderschreven.

2.2. Is er nu wel of niet een boeteclausule indien de verkoop niet doorgaat?

RWE betaalt een boete aan Essent indien RWE geen goedkeuring krijgt van de mededingingsautoriteiten of indien de benodigde goedkeuring te lang duurt. Essent betaalt een vergoeding van de gemaakte transactiekosten inclusief financiering aan RWE in het geval Essent de splitsing niet heeft gerealiseerd en indien dit nog de enige niet voldane voorwaarde van de transactie is.

2.3. Klopt het dat er een beëindigingvergoeding moet worden voldoen indien meer dan 50% van binnen één jaar worden doorverkocht?

Als de transactie beëindigd wordt als gevolg van het feit dat minder dan 80% van de aandelen zijn aangemeld en indien de Essent aandeelhouders binnen 12 maanden na beëindiging het Essent PLB verkopen aan een derde dan betaalt Essent aan RWE een boete. Gedurende deze periode van 12 maanden mag wel met andere partijen gesproken worden.

2.4. Klopt het dat een vergoeding moet worden betaald indien RWE geen toestemming krijgt van de mededingingsautoriteit.

Zie vraag 2.2

2.5. Kan er uitleg gegeven worden over het wel of niet reëel zijn van de verkoopprijs en hoe deze prijs tot stand is gekomen?

Partij: CDA

Zie vraag 2.1

2.6. Wat zijn de argumenten van het management geweest die doorslaggevend waren bij de beslissing over verkoop aan RWE?

Partij: CDA

Samen met de Aandeelhouderscommissie zijn er criteria opgesteld waaraan de biedingen zijn getoetst. Deze criteria betreffen: de waarde, de medewerkers, de toekomst van Essent, het publiek belang, de nieuwe organisatie. De bieding van RWE voldeed het beste aan alle criteria.

2.7. Klopt het dat indien meer dan 5% van de aandeelhouders niet akkoord gaat met de verkoop van Essent, alle aandeelhouders 125 miljoen euro minder uitgekeerd krijgen?

Partij: D66

Indien minder dan 95% van de aandelen wordt aangemeld, wordt de verkoopprijs met EUR 125 miljoen verlaagd. De reden is dat er bij een dergelijk belang geen fiscale eenheid kan worden bereikt tussen RWE en Essent, hetgeen kostenverhogend werkt.

2.8. Graag een uitgebreide nadere toelichting op de totstandkoming van de prijs. Welke overwegingen zijn hier van belang met name ook in relatie tot de huidige economische situatie?

Partij: PvdA

Zie vraag 2.1

2.9. Welke argumenten zijn er om grenzen te stellen bij 95% aanmelding (verlaging prijs met € 125 miljoen) en 80% aanmelding (stopzetting)?

Partij: PvdA

Indien 95% van de aandelen wordt aangeboden, heeft RWE de mogelijkheid en fiscale eenheid in te richten. Daarbij vond RWE het belangrijk om steun te hebben van alle grote aandeelhouders. De 80% is het resultaat van de onderhandelingen.

2.10. Kan er aangegeven worden onder welke voorwaarden Essent verplicht kan worden tot het betalen van een breakfee?

Partij: SP

Zie vraag 2.2

2.11. Bij de verstrekking van informatie is uitdrukkelijk door dhr Boersma betoogd dat het feit dat Essent als eerste Nederlandse energiebedrijf verkocht wordt een positieve invloed heeft op de uiteindelijke hoogte van de aankoopsom. Bij niet doorgaan van de verkoop mag er gedurende 1 jaar geen fusie met een ander bedrijf plaatsvinden. Wat zou dit naar schatting betekenen voor de hoogte van de koopsom dan?

Partij: SP

Doordat Essent als eerste energiebedrijf is verkocht, heeft er een betere veiling plaatsgevonden doordat RWE als kwalitatief goede bieder nu is uitgeschakeld voor de acquisitie van significante andere Nederlandse energiebedrijven. Zie verder vraag 2.3.

2.12. Het gehele proces is lange tijd geleden ingezet. In de gepresenteerde sheets wordt systematisch een slag om de arm gehouden bij het noemen van bedragen over de opbrengst i.v.m. de kredietcrisis. Daarom nog de volgende vragen: Heeft de crisis nog invloed op:

Partij: SP

a) Het uit te keren dividend 2008?

In het geval de kredietcrisis invloed heeft gehad op de operationele resultaten van Essent in 2008 komen die voor rekening van de huidige aandeelhouders. De verwachting is dat de invloed van de kredietcrisis op het dividend van 2008 nihil is.

b) Kasopbrengst verkoop Essent Milieu?

De opbrengsten voor de Milieu activiteiten zijn niet zeker en afhankelijk van de markt. Indien de biedingen niet voldoen aan de vooraf op te stellen criteria, zal er van verkoop worden afgezien. In dat geval blijven de huidige Essent aandeelhouders, aandeelhouder in de milieuactiviteiten.

c) De herfinanciering Bruglening (t.b.v. het Netwerkbedrijf)? En zo ja, om welke bedragen gaat het dan?

De hoogte van de bruglening wordt vlak voor splitsing vastgesteld. Over de voorwaarden vindt overleg plaats met de Aandeelhouderscommissie. Naar verwachting is er geen invloed van de kredietcrisis.

2.13. Wat gaan wij als provincie Noord-Brabant nu precies financieel overhouden aan de verkoop van Essent? Het totale bedrag van de verkoop is 9,3 miljard. Maar wat moet op dit bedrag in mindering gebracht worden vanwege de huidige schulden van Essent, stroppenpotten voor afkopen langlopende leasecontracten, garantiestellingen en andere kosten. Er zal een bedrag van 2,6 miljard als lening aan Enexis moeten worden verstrekt. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat Borssele uit de overeenkomst zal moeten worden gehaald. Wat ontvangt de provincie Noord-Brabant dus feitelijk uit deze verkoop. Kunt u een berekening maken van een hoogst mogelijke opbrengst en een laagst mogelijke opbrengst?

Partij: SP

Het is nog niet exact te zeggen hoeveel elke aandeelhouder gaat overhouden aan de verkoop van Essent. De waarde, na aftrek van de netto schuld en reserveringen voor garanties e.d. bedraagt circa EUR 7,2 miljard. De voorlopige betaling bedraagt ongeveer EUR 47,50 per aandeel. De uitgestelde betalingen vertegenwoordigen naar schatting een waarde van nog eens EUR 32 per aandeel.

2.14. In hoeverre is de werkgelegenheid voor de medewerkers van Essent gegarandeerd. Worden bestaande CAO's? en is het juist dat werknemers een extra bonus ontvangen? Ontvangen de leden van de RvB ook een extra bonus?

Partij: Algemeen

RWE heeft zich voor 5 jaar gecommitteerd aan het sociaal plan en het convenant met de ondernemingsraad. Hiermee committeert RWE zich aan het minimale werkgelegenheidsniveau van 100% eigen personeel in Nederland conform Essent's eigen strategisch plan. Alle werknemers ontvangen een bonus i.v.m. de verkoop aan RWE. De Raad van Bestuur van Essent ontvangt geen bonus i.v.m. de verkoop.

2.15. Wat zijn de splitsingsafspraken/-voornemens bij RWE? In welke mate is er sprake van oneerlijke concurrentie doordat de splitsing nog niet is gerealiseerd c.q. minder ver gaat dan in Nederland? Gaat de rijksoverheid splitsing bij RWE als eis stellen alvorens goedkeuring voor verkoop te verlenen en zo ja in welke mate?

Partij: D66

RWE heeft in de SPA aangegeven en publiekelijk verklaard dat zij zal voldoen aan alle Europese regelgeving betreffende het level playing field.

2.16. RWE heeft zich voor 5 jaar gecommitteerd aan personele, financiële, organisatorische en strategische inzet in Nederland en de Benelux. Hoe 'hard' is dit commitment?

Partij: PvdA

Indien RWE deze afspraken niet nakomt, gelden er boetes.

2.17. Wat zijn de financiële belangen van het huidige management bij verkoop aan RWE?

Partij: SP / CDA

Alle werknemers ontvangen een bonus i.v.m. de verkoop aan RWE. De Raad van Bestuur van Essent ontvangt geen bonus i.v.m. de verkoop.

2.18. Waarom krijgt het personeel bij verkoop een bonus? Is er overwogen om de klanten van Essent een bonus te geven? Zo neen, waarom niet?

Partij: SP

De werknemers van Essent ontvangen een bonus ivm de overname en ivm bewezen diensten. Voor de klanten verandert er niets. Deze werkwijze is ook gevolgd bij de verkoop van Kabelcom.

2.19. In het nieuwe bedrijf zal de eerste 5 jaar sprake zijn van een verzwakt structuurregime, waarbij dus de particuliere aandeelhouders de RvC benoemen. Wat is er geregeld voor na die 5 jaar?

Partij: SP

Na de 5 jaar is RWE in principe vrij om te bepalen wat ze met Essent zal doen, echter de ervaring van npower, RWE's Britse vestiging, toont aan dat de intentie oprecht is dat Essent zal worden gelaten zoals dat nu is afgesproken. RWE heeft npower in het Verenigd Koninkrijk in 2002 overgenomen en is nog steeds een separate business unit.

2.20. Hoe denkt RWE om te gaan met een Nederlandse eis dat het eerst zelf ook gesplitst moet worden in een netwerk- en commercieel bedrijf?

Partij: SP / CDA

Zie vraag 2.15

2.21. In hoeverre kan RWE bedrijfsonderdelen verkopen na overname van Essent?

RWE zal de eerste 3 jaar geen materiele onderdelen van Essent doorverkopen tenzij er toestemming van de Essent aandeelhouders voor is verkregen. Uitzonderingen zijn toegestane verkopen: (i) waarvoor schriftelijk toestemming is verkregen van de aandeelhouders, (ii) waarmee mededingingseisen worden ingevuld, (iii) het een beweging tussen groepsmaatschappijen betreft.

2.22. Wat is de consequentie als RWE besluit niet te splitsen en kan de Europese Unie hier nog een rol bij spelen?

Partij: CDA

Zie vraag 2.15

2.23. Welke situatie ontstaat er als RWE bij de overdracht nog niet gesplitst is. Wat zijn (mogelijke) rollen en posities van de nationale en/of Europese overheid hierbij?

Partij: PvdA

Zie vraag 2.15

2.24. Hoe groot is het risico van de ingenomen handelsposities en wanneer wordt eventuele schade duidelijk?

Partij: CDA

De effectieve (economische) datum van overdracht van de aandelen aan RWE is op 30 juni 2009. Alle bedrijfseconomische resultaten, ook de handelsresultaten en mogelijke invloeden van de kredietcrisis, voor die datum zijn en blijven tot 30 juni 2009 voor de huidige aandeelhouders.

2.25. Kunt u uitleg geven over de handelsactiviteiten van Essent in Scandinavië en Azië? Wat zijn de risico's, is er verlies geleden, wat is de invloed geweest op het verkoopproces?

Partij: D66

Essent Trading is actief in een groot aantal landen waaronder Scandinavië en Singapore, maar ook bijvoorbeeld Italië en Spanje. De medewerkers zoeken daar mogelijkheden tot handel maar handelen zelf niet. De handelsactiviteiten vinden plaats in Zwitserland in Genève onder streng toezicht van de risicomanagement afdeling die ook aanwezig is op de handelsvloer. Zie verder vraag 2.24.

2.26. Klopt het dat Essent namens RWE een extra bonus belooft aan de aandeelhouders als deze toestemming krijgt en/of medewerking ondervindt inzake het bouwen van een tweede kerncentrale in Borssele? Zo ja, kunt u de constructie toelichten? Wat is in dat geval de hoogte van betreffende bonus?

Partij: D66

De optie om een nucleaire centrale te kunnen gaan bouwen en de hardheid van deze optie vertegenwoordigt waarde voor Essent. Als Essent in staat blijkt de benodigde vergunningen te verkrijgen, erkent RWE de waarde hiervan en wordt hiervoor een vergoeding betaald.

2.27. Op welke wijze zijn lokale en provinciale overheden, in het bijzonder Brabantse gemeenten en de provincie Brabant, betrokken bij de verschillende vergunningsprocedures en/of ontheffingsprocedures in het geval van een tweede kerncentrale?

Partij: D66

De aandeelhouders van Essent kunnen geen invloed uitoefenen op het vergunningsproces daar het buiten hun bevoegdheid ligt.

2.28. Kunt u aangeven op welke wijze het Rijk en de Tweede Kamer betrokken worden in de discussie over de aanvraag en behandeling van vergunningen voor een mogelijke tweede kerncentrale?

Partij: D66

De landelijke overheid en met name verscheidene Ministeries, zijn betrokken bij de vergunningverlening. Indien zij het nodig achten, kunnen ze hierbij de Tweede Kamer betrekken.

3. Onderwerp publiek belang

3.1. Verandert het prijsmechanisme voor de afnemers bij de overgang naar RWE? En in relatie hiermee de vraag of het kapitaal dat RWE nodig heeft bij aankoop Essent uiteindelijk wordt doorbelast in de prijzen voor de afnemers?

Partij: CDA

Nee, het prijsmechanisme wijzigt niet bij de overname door RWE. Voor klanten verandert er niets. Essent blijft Essent.

3.2. Is het nog wel reëel te verwachten dat de splitsingswet in Europa wordt doorgevoerd? In hoeverre is er een kans dat RWE monopolist wordt op de Europese markt?

De verwachting is dat er Europese regelgeving komt die energiebedrijven verplicht om hun netwerken (elektriciteit en gas) op hoogspannings- en hogedrukniveau af te scheiden van de productie- en leveringsbedrijven.

Het toezicht op marktconcentraties in de energiesector door de Europese en nationale mededingingsautoriteiten hebben tot doel de competitieve verhoudingen te borgen.

3.3. Het is opvallend dat juist kleine energiebedrijven met lage prijzen adverteren. Wat is uw verwachting t.a.v. tarifiering na verkoop van Essent aan RWE.

De tarieven worden bepaald door de krachten in de markt. Toezichthouders controleren deze tarieven.

3.4. En specifieker: op de lange termijn komen er steeds minder energiebedrijven. Dan kan leiden tot onnodige prijsverhoging in de toekomst (oligopolie). Welke maatregelen neemt de overheid om het effect van een mogelijke prijsverhoging tegen te gaan?

Partij: CDA

Het toezicht op marktconcentraties in de energiesector door de Europese en nationale mededingingsautoriteiten hebben tot doel de competitieve verhoudingen te borgen. Verder worden scherpe tarieven en prijsverhogingen gelimiteerd door de bandbreedtes die door de toezichthouder voor de energiesector worden vastgesteld.

3.5. Belangrijk is continuïteit in levering voor de klanten. Welke mogelijkheden heeft de Nederlandse Staat om bij discontinuïteit van levering van elektriciteit deze voor de afnemers te borgen?

Partij: CDA

Wet- en regelgeving stelt de Energiekamer in staat om maatregelen te nemen bij discontinuïteit.

3.6. Wat zal de klant merken van Essent in RWE-handen?

Partij: CDA

In de directe relatie merkt de klant niets van de overname door RWE. Essent blijft Essent. Verder is het zo dat de leveringszekerheid gebaat is bij een grotere speler, doordat een grotere speler beter in staat is te investeren in een gediversificeerd productiepark en er scherpe prijzen kunnen worden gehanteerd door inkoopvoordeel.

3.7. Door dhr. Boersma is gezegd dat het investeringsprogramma van Essent (EUR 1 mld/jaar?) overgenomen wordt door RWE. Welke investeringen waarin worden bedoeld?

Partij: GL

Het gaat hierbij onder meer om investeringen in uitbreiding van de productiecapaciteit in de Clauscentrale in Maasbracht (Claus C) en Moerdijk (Moerdijk 2) en een verdere uitbreiding van de opslagcapaciteit van gas. RWE committeert zich hiermee aan de door Essent PLB noodzakelijk geachte investeringen in productiecapaciteit om een beschikbare, betrouwbare en duurzame energie in Nederland te garanderen.

3.8. Hoe kijkt u aan tegen het mogelijk ontstaan van een oligopolie in de energievoorziening?

Partij: SP

Zie vraag 3.4

3.9. Ten aanzien van decentrale opwekking: Hoe is dat geregeld straks bij het nieuwe bedrijf en met name: Wie heeft de eerste toegang tot het net als er overproductie dreigt, is dat de kleine producent, bijvoorbeeld een boer of huiseigenaar met een overschot aan zonne-energie? En wie bepaalt de prijs en hoe wordt die bepaald?

Partij: SP

Er is overleg tussen de netwerkbedrijven en de leveranciers van decentraal opgewekte energie om hierover duidelijke afspraken te maken. De inzet is om het zo te regelen dat er te allen tijde kan worden teruggelverd en het risico van congestie op het netwerk kan worden afgewend. Het Netwerkbedrijf gaat over het aansluiten van de klant, welke prijs een leverancier hiervoor krijgt ligt bij de handelaars en leveringspartijen.

3.10. Wat voor feitelijke garanties m.b.t. prijs en dienstverlening zijn er voor de klanten van Essent in de toekomst? In de presentatie gegeven door dhr. Boersma lezen we: RWE onderschrijft de doelstellingen van de investeringspijplijn van het Essent PLB en de relatie tot een betrouwbare, beschikbare, duurzame en betaalbare energievoorziening. In de periode na ondertekening en vóór afronding zal het Essent PLB samen met RWE deze doelstellingen nader uitwerken in een gedetailleerd plan dat voldoet aan de standaarden en de rendementseisen van RWE. Moet hieruit opgemaakt worden dat prijs en dienstverlening dus secundair zijn aan de rendementseisen van de aandeelhouders?

Partij: SP

De investeringspijplijn van Essent wordt getoetst aan de rendementseisen van RWE, die niet significant verschillen van Essent. RWE committeert zich hiermee aan de voorgenomen Essent investeringen van circa 1 miljard per jaar. Aantrekkelijke prijzen en dienstverlening zijn voor zowel Essent als RWE van groot belang, zoals onder meer blijkt uit de scores op klanttevredenheid. De klanttevredenheid van RWE Nederland lag op een 7,4 in 2007 en 2008 terwijl die van Essent op een 7,1 en 7,2 lag. Verder worden scherpe tarieven en prijsverhogingen gelimiteerd door de bandbreedtes die door de toezichthouder voor de energiesector worden vastgesteld.

4. Onderwerp milieu

4.1. Essent milieu is niet bij de verkoop inbegrepen. Wat is de exacte situatie m.b.t. deze milieu-poot (nazorgfonds stortplaatsen)?

Partij: CDA

De transactie met RWE betreft de commerciële activiteiten van Essent. Dit betekent dat het Netwerkbedrijf (Enexis) geen deel uit maakt van de transactie evenals de gehele business unit Essent Milieu. De business unit Essent Milieu, die zich richt op het verbranden, composteren en storten van afval, zal de komende periode separaat verkocht worden. Er wordt ook met betrekking tot dit verkooptraject een zorgvuldig proces voorbereid, waarbij met de aandeelhouderscommissie criteria en ijkmomenten worden afgesproken, in lijn met het gevolgde proces voor de verkoop van het Essent Productie- en Leveringsbedrijf aan RWE. Indien blijkt dat er niet in voldoende mate wordt voldaan aan deze criteria, zal de verkoop geen doorgang vinden. In dat geval zullen de Essent Milieu activiteiten achterblijven bij de aandeelhouders. In overleg met de betrokken provincies zal er gekeken worden hoe er het best met de stortplaatsen kan worden omgegaan. Hier zullen onder andere nazorg en afdekking belangrijke punten zijn.

4.2. Essent Milieu is uitgesloten bij een eventuele verkoop. Kan een specifiek overzicht gegeven worden wat hier onder valt? En wat is nog meer uitgesloten van een eventuele verkoop?

Partij: GL

Enexis blijft in handen van de aandeelhouders en voor de verkoop van Essent Milieu wordt een separaat verkoopproces gestart. Voor een profiel van Essent Milieu en een overzicht van de activiteiten en locaties wordt verwezen naar het Jaarverslag van Essent (vanaf pagina 64) en de website www.essentmilieu.nl

4.3. Voor Essent Milieu zal een aparte holding worden opgericht. Hoe zit de structuur en bestuur in elkaar? Kan Essent Milieu op deze manier langere tijd bestaan? Is het gezien de huidige economische situatie beter Essent Milieu de komende jaren niet te verkopen?

Partij: PvdA

De verkoop van Essent Milieu moet door de Aandeelhouderscommissie getoetst worden aan de vigerende strategie. In overleg met de Aandeelhouderscommissie worden er criteria voor de verkoop opgesteld. Indien blijkt dat er niet in voldoende mate wordt voldaan aan deze criteria zal de verkoop niet doorgaan. In dat geval zal Essent Milieu achterblijven bij de aandeelhouders.

5. Diversen

5.1. **Klopt het dat Essent een procedure heeft gestart tegen de Staat om compensatie te krijgen voor de extra kosten die samenhangen met vroegtijdig afwickelen van de CBL contracten. Kunt u inzicht geven in welke mate dit soort risico's zijn verdisconteerd in de verkoopprijs?**

Partij: Algemeen

Essent is een procedure gestart tegen de staat in verband met de gevolgen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer. In het kader van de CBL's zijn er door Essent langlopende contracten gesloten. Omdat de looptijd van deze contracten erg lang is (het laatste contract kan pas in 2029 door Essent worden beëindigd), dient hier heel zorgvuldig mee omgegaan te worden. In het kader van de overeenkomst met RWE zijn voorzieningen getroffen om de eventuele risico's te minimaliseren. De kans dat deze risico's zich voordoen worden overigens bijzonder klein geacht. De afgelopen 20 jaar, dus zo lang als de CBL's bestaan, hebben ze zich niet voorgedaan.

5.2. **Kunt u aangeven waarom er door de aandeelhouders van Essent voor is gekozen om bij de verkoop van RWE aan Essent, de koopsom voor een deel uit een lening van ongeveer 2,6 miljard van de aandeelhouders aan het netwerkbedrijf te laten bestaan, waarover de aandeelhouders rente ontvangen?**

Partij: D66

Essent NV mag geen financiële banden hebben met het Netwerkbedrijf. De bestaande lening tussen Essent NV en het Netwerkbedrijf dient dan ook geherfinancierd te worden. Gezien de huidige omstandigheden op de financiële markten zijn de aandeelhouders bereid gevonden om de lening over te nemen.

5.3. **Zijn er contacten geweest met de Amerikaanse bedrijven bij wie het juridisch eigendom van netwerken berust? Wat is hun opstelling?**

Partij: SP

Essent is voortdurend in overleg met de US counterparts om de Essent belangen optimaal te behartigen.

5.4. **Wat hoort er precies bij het netwerkbedrijf?**

Partij: CDA

Bij Enexis horen de volgende activiteiten:

- Gereguleerde activiteiten: Onderhoud en storingsen; aanleg en onderhoud infrastructuur (asset management); aansluiten op het netwerk; facturering, metering, klantrelaties.
- Niet-gereguleerde activiteiten (op commerciële basis): openbare verlichting en verkeersregelinstallaties; lighting (aanlichten gebouwen en stadskernen); middenspanningsinstallaties; metering voor zakelijke klanten.

- 5.5. Is er een risico dat voordat de splitsing van de energiebedrijven is afgerond, de energiebedrijven zodanige verliezen leiden dat het gevolgen heeft voor de financiële positie van de netwerkbedrijven?**

Partij: D66

Nee, dit risico is verwaarloosbaar gezien de huidige ontwikkelingen binnen Essent. Bovendien is en wordt bij de inrichting van het bedrijf rekening gehouden met de eisen die de Wet Onafhankelijk Netbeheer aan het op te richten Netwerkbedrijf stelt. Robuustheid en Levensvatbaarheid vormen de leidraad.

- 5.6. Waarom is er niet voor gekozen om dit bedrag in het netwerkbedrijf te laten zitten en ten goede te laten komen van de klanten, bijvoorbeeld door het verlagen van de tarieven?**

Partij: D66

Dit is niet mogelijk, onder meer omdat dit in verband met de geldende richtlijnen beschouwd zou worden als oneigenlijke subsidiering van het netwerkbedrijf.

- 5.7. Hoe is de actuele situatie met betrekking tot de beoordeling van het Splitsingsplan? Ligt het splitsingsplan al voor goedkeuring bij het Ministerie van Economische Zaken? Welke risico's zijn er dat dit proces wordt vertraagd?**

Partij: PvdA

Het Splitsingsplan is op 19 november 2008 ingediend bij de Energiekamer van de NMa. Deze geeft een advies aan de Minister van Economische Zaken. De verwachting is dat dit advies er komt op 23 februari. De minister van Economische Zaken heeft vervolgens een termijn van zes weken om tot een besluit te komen.

- 5.8. Welke mogelijkheden zijn er om substantiële invloed uit te oefenen op de inrichting van het netwerkbedrijf nadat toestemming is verleend door het ministerie? Het betreft alle onderdelen van de inrichting van het bedrijf: financieringsstructuur, strategie op duurzaamheid, investeringsbeleid, bezoldigingsbeleid, de statuten, corporate governance etc. Wanneer en hoe worden Provinciale Staten hierbij betrokken? Hoe verloopt de planning in deze? Welke tijd en mogelijkheden zijn er hierbij externe adviseurs te betrekken?**

Partij: PvdA

Hiervoor wordt verwezen naar de presentatie van mevrouw A. Moons.

- 5.9. Het aandeelhouderschap in het Netwerkbedrijf betreft een nieuwe deelneming. Deze dient te worden getoetst door het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Hoe verloopt deze procedure? Hoe liggen de verantwoordelijkheden van GS en PS in deze?**

Partij: PvdA

Hiervoor wordt verwezen naar de presentatie van mevrouw A. Moons.

5.10. Welke initiatieven zijn genomen om te komen tot een nationaal netwerkbedrijf? Welke initiatieven worden op dit gebied nog genomen of zijn nog te nemen?

Partij: PvdA

De oprichting van een nationaal netwerkbedrijf is op dit moment - hangende de indiening en beoordeling van het splitsingsplan van Essent Netwerk(Enexis) niet opportuun.

5.11. In 2013 zal RWE voor haar uitstoot van Co2 emissierechten moeten aankopen. Wat zal naar schatting het bedrag zijn dat RWE moet gaan betalen aan emissierechten?

Partij: SP

Dit hangt af van vele variabelen die we niet weten zoals de prijs van CO2 in 2013 en de hoeveelheid die RWE dan uitstoot en de ontwikkeling in de wetgeving daaromtrent.

6. Onderwerp RWE

6.1. Klopt het dat RWE met name geïnteresseerd is in de expertise van Essent op het gebied van 'trading' en de kennis op het gebied van groene energie?

Om een aantal redenen is RWE de perfecte match voor Essent. In de overeenkomst is sprake van complementariteit.

RWE helpt Essent's ambitie te vervullen om een leidende rol te spelen in de Noord-West Europese energie markt, Essent gaat deel uitmaken van een top-4 Europees energie bedrijf, wat in de context van een snel veranderende markt de lange termijn continuïteit van Essent zal verzekeren. RWE zal een enorme impuls geven aan Essent's ambitie om een betrouwbare, duurzame en betaalbare energie voorziening in Nederland te realiseren. RWE heeft een strategisch commitment voor de Benelux afgegeven. Samen kan worden gewerkt aan de reductie van CO2, met een focus op duurzaamheid, waarbij RWE kan profiteren van de kennis van Essent op het gebied van biomassa en Essent van de kennis van RWE op het gebied van ondergrondse CO2-opslag. Daarnaast is er sprake van een flexibele en meer gediversifieerde brandstofmix, hebben RWE en Essent samen het grootste energiehandelskantoor van Europa en ontstaat een gecombineerde gas inkoopvolume van meer dan 50 bcm.

6.2. Wat zijn de energiestrategische voordelen van aansluiting bij een Duits bedrijf?

Partij: CDA

Bij bepaling van een goede overnamekandidaat is complementariteit een belangrijk criterium geweest (geografisch, duurzaamheid, trading), de nationaliteit van de partijen was daarbij niet relevant.

6.3. Kunt u aangeven waaruit blijkt dat RWE de duurzaamheidsdoelen gaat waarmaken?

RWE heeft een uitgebreid pakket investeringen aangekondigd om de energieproductie de komende jaren te verduurzamen. Onderdeel van deze investeringsplannen zijn afspraken met overheden op het gebied van duurzaamheid waaraan RWE zich committeert.

6.4. Heeft RWE investeringen geraamd om de CO₂ uitstoot van de bruinkoolcentrales te reduceren?

De focus van RWE ligt op een forse reductie van de CO₂-uitstoot voor de komende jaren, wat onder andere blijkt uit het duurzame investeringsprogramma dat groter is dan dat van alle Nederlandse energiebedrijven samen. Daarnaast is in de organisatiestructuur van RWE een specifieke tak, RWE Innogy, opgericht om deze ontwikkelingen verder te stimuleren.

RWE wil in 2015 behoren tot de top van de duurzame energie leveranciers van Europa. Om dit te bereiken heeft RWE het volgende investeringsprogramma:

- € 1 miljard per jaar in duurzame technologieën;
- € 2 miljard in een CCS (carbon capture and storage) faciliteit welke bij elektriciteitsproductie de vrijkomende CO₂ opvangt en opslaat;
- € 30 miljard in productiecentrales waardoor de efficiency met 20-30% wordt verhoogd en de CO₂ uitstoot drastisch wordt beperkt (bijstoken biomassa).

RWE heeft nu 1,375 MW vermogen aan duurzame energie in 2012 moet dit zijn gegroeid naar 4,500 MW en in 2020 tot 10,000 MW. Hiervan wordt zo'n 60% door wind gerealiseerd en 40% door water en biomassa.

6.5. Overname door RWE betekent dat Essent in handen valt een concern dat weinig op heeft met duurzaamheid. Kan hier meer duidelijkheid over gegeven worden?

Partij: CDA

Zie vraag 6.4

6.6. Wat zijn de ervaringen met de overname van Obragas door RWE: wat hebben de klanten ervan gemerkt (prijs, continuïteit, service)?

Partij: CDA

Aantrekkelijke prijzen en dienstverlening staan voor RWE hoog aangeschreven, zoals onder meer blijkt uit de scores op klanttevredenheid. De klanttevredenheid van RWE Nederland lag op een 7,4 in 2007 en 2008 terwijl die van Essent op een 7,1 en 7,2 lag.

6.7. Wie (en in welke mate) zijn de aandeelhouders van RWE?

Partij: GL

Het RW Energie-beteiligungs Gesellschaft is een verzameling van Duitse gemeentes, dat 15% van de RWE AG aandelen bezit. De overige aandelen zijn ondergebracht bij institutionele beleggers (69%), private beleggers (14%) en medewerkers (2%).

6.8. Klopt het dat in de laatste jaren er (Duitse) overheden zijn geweest die aandeelhouder van RWE zijn geworden en zo ja waarom?

Partij: GL

Het RW energie-beteiligungs Gesellschaft is een verzameling van Duitse gemeentes, dat 15% van de RWE AG aandelen bezit.

6.9. Welke investeringen heeft RWE tussen nu en 10 a 15 jaar op het programma staan?

Partij: GL

Zie vraag 6.4

6.10. Volgens publicaties is RWE met afstand de grootste bron van CO2 van Europa, ook per geproduceerde eenheid. RWE heeft van de grootste 20 energiebedrijven in Europa ook het kleinste aandeel duurzame energie in haar mix. Klopt dit?

Partij: PvdA

Zie vraag 6.4

6.11. RWE heeft investeringen gepland in duurzame energie. Als basis voor de toekomst en verdere uitbreiding van het productievermogen staat echter de kolen en bruinkoolstrategie centraal. Klopt dit?

Partij: PvdA

RWE streeft naar een gediversifieerde fuel mix, waar bruinkool onderdeel van uitmaakt.

6.12. RWE is genoteerd aan de Dax. Welke aandeelhouders hebben meer dan 5% van de aandelen in bezit? Kennelijk is een Duitse stichting die de aandelen van verschillende Duitse deelstaten beheert de grootste aandeelhouder. Welke rol speelt deze stichting in de zeggenschapsverhoudingen van RWE? Wat is er bekend over de strategie van deze stichting op het gebied van continuïteit, duurzaamheid, energiepolitiek etc.

Partij: PvdA

Zie vraag 6.7

6.13. Wie zijn de aandeelhouders van RWE? Zitten daar leveranciers bij van grondstoffen voor de energieproductie?

Partij: SP

Zie vraag 6.7. Voor zover bekend zitten hier geen leveranciers van grondstoffen bij, waarbij moet worden aangetekend dat aandeelhouders die minder dan 5% van de aandelen bezitten volgens de geldende wetgeving niet geregistreerd hoeven te worden en dus betrekkelijk anoniem kunnen blijven.

6.14. Zijn er dubbelfuncties van bestuurders bij RWE en grondstoffenleveranciers? Wat is het beleid in deze?

Partij: SP

De Raad van Bestuur van RWE is verantwoordelijk voor de besturing van RWE. Daar passen geen dubbelfuncties bij leveranciers bij. De Raad van Bestuur van RWE is verantwoordelijk voor de besturing van RWE. Men houdt zich aan de gedragscode inhoudende dat bestuurders geen strijdende belangen kunnen dienen. Een en ander betekent geen dubbelfuncties bij leveranciers.

6.15. Op dit moment heeft RWE (bruin)koolgestookte centrales die een hoge uitstoot van CO2 met zich meebrengen. Welke concrete plannen heeft RWE op dit moment om de CO2 uitstoot te verminderen en welke investeringen zijn hierbij voorzien, met welke kosten?

Partij: SP

Zie vraag 6.4

6.16. Is het mogelijk om RWE door te (laten) lichten op duurzaamheid?

Partij: SP

De huidige investeringen en de investeringsplannen van RWE, in combinatie met de afspraken die RWE op dat gebied heeft gemaakt met overheden, vormen een impliciete doorlichting van RWE.

6.17. Er wordt op dit moment alom geklaagd door bedrijven dat zij moeilijk aan financiering kunnen komen. RWE, wil het schoner produceren, zal in de toekomst stevige investeringen moeten doen, waarvoor kapitaal zal moeten worden aangetrokken. Van belang is hoe de rating van een bedrijf is. Hoe is die rating voor RWE en is die onlangs bijgesteld?

Partij: SP

RWE heeft op dit moment een A, met een negatieve outlook. Met de A rating kan RWE gemakkelijk en relatief goedkoop financiering aantrekken. Het is de intentie van RWE om deze rating te houden.

6.18. Is er onderzoek gedaan naar de klantvriendelijkheid van RWE? Het bedrijf kwam bijvoorbeeld negatief in het nieuws door traag reageren bij een sneeuwstorm.

Partij: SP

Zie vraag 6.6